

Cinkarna

KNJIŽNICA E. KARDELJA
MUZEJSKI TRG 1A
63000 CELJE

Poština plačana pri PTT enoti Celje

Priprava načrta za leto 1988

Kot vsako, smo tudi letošnje leto že začeli z izdelavo načrta za leto 1988. Da bi uskladili posamezne aktivnosti, je bil izdelan terminski plan z določitvijo okvirnih rokov in odgovornih koordinatorjev posameznih delnih planov.

Delni plani se nanašajo na plan prodaje, proizvodnje, nabave storitev, svobodne menjave dela, investicij in kadrov. Zaključili naj bi jih v drugi polovici decembra in potrdili na samoupravnih organih, tako da bi prihodnje leto lahko začeli z jasno začrtanimi cilji. Od pogojev gospodarjenja in ekonomske politike republike oziroma federacije bo odvisno, kako bo potekal vrednostni del plana za leto 1988.

Osnova za izdelavo načrta je bila ocena poslovanja za leto 1987, v kateri ugotavljamo, da bo pri sedaj znanih pogojih gospodarjenja, proizvodnja tri odstotke nad načrtom in en odsto-

tek nad preteklim letom. K tem rezultatom največ prispevajo Grafika in Titanov dioksid, medtem ko bodo Metalurgija Kemija Celje in Kemija Mozirje po teh ocenah dosegle nižjo proizvodnjo kot preteklo leto. V Metalurgiji k nižji proizvodnji vpliva zaustavitev cinkovega prahu, znižanje proizvodnje žveplove kisline ter nekaterih cinkovih in keramičnih izdelkov. V Kemiji Celje sicer predvidevajo proizvodnjo nad načrtom, ki pa je bil postavljen nižje od preteklega leta zaradi velikih zalog. K boljši proizvodnji bo prispevalo le cinkovo belilo in litopon. V Kemiji Mozirje pa je proizvodnja barvitov zmanjšana zaradi

velikih zalog.

V letu 1987 ocenjujemo 15 in pol milijona dolarjev uvoza surovin in rezervnih delov, kar je precej pod načrtom in samo 93 odstotkov lanskega uvoza. Precej boljši bo izvoz, in sicer 54 milijonov dolarjev, kar je 8 odstotkov nad načrtom in 25 odstotkov nad preteklim obdobjem. Od skupnega izvoza približno 38 odstotkov odpade na konvertibilni izvoz, največji izvoznik pa je Titanov dioksid.

Na področju kadrov predvidamo izboljšanje kvalifikacijske strukture, 9 zaposlenih manj kot je bilo načrtovano ter 24 več kot jih je bilo konec leta 1986. Največje povečanje kadrov je predvideno v Veflonu in Transportu.

V primerjavi z začetkom leta pa je predvideno povečanje v vseh tozidih razen Vzdrževanju in DSSS.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Kako je z zalogami

Eden izmed ciljev poslovne politike za leto 1987 je bil racionalizirati gibanje zalog surovin in materiala ter končnih izdelkov.

Temeljne organizacije so se skupaj z odgovornimi v Marketingu srečevale z različnimi težavami pri uresničevanju tega cilja, saj se je stanje na tržišču zaradi različnih ukrepov ekonomske politike stalno spreminjalo.

Sedaj, ko je za nami že tričetrletno leto, lahko ugotovimo, da smo uspeli, saj je bila proizvodnja

dobro preskrbljena s surovinami in repromaterialom. Največje (Nadaljevanje na 2. strani)

Cinkarna 1987

foto: Lamper

Preko 80 zamisli o našem razvoju

Razvojni svet Cinkarne bo v tem mesecu razpravljal o osemdesetih zbranih idejah in jih spremenil v razvojne naloge. Od tega je 15 novih predlogov, katere je potrebno pred odločitvijo strokovno obdelati.

Ideje, ki imajo zaenkrat še samo naslov in ki so jih zbrali v pripravah dela tozdiv in razvojni službi, bodo razdelili na štiri skupine. Ker je stopnja obdelav in priprav zelo različna - nekatere so šele pri zamisli, za druge so sklenjene pogodbe z različnimi instituti - bo potrebno izpustiti tiste, ki so že v investicijskem programu. V drugo skupino bodo razvrstili ekološke teme, te v bistvu ne prinašajo ekonomskega učinka, temveč strošek in sodijo v program ekološke sanacije ali so naloge iz družbenega dogovora o varovanju okolja.

Dohodek bi po tej razvrstitvi prinesli tretja in četrta skupina nalog, v kateri naj bi šteli ideje o nadaljnjem razvoju obstoječih proizvodnih ter popolnoma nove zamisli. Nove naloge bo nadalje obdelovala razvojna služba novosti v razvoju dosedanjih proizvodnih priprav za izključno priprave dela.

Priprava načrta za leto 1988

(Nadaljevanje s 1. strani)

Predvidevamo, da bo skupna realizacija za 90 odstotkov večja kot lani, od tega 52 odstotkov na domačem trgu, v izvozu 38 odstotkov in interna med tozdi 10 odstotkov. Nižja rast od povprečja bo v Metalurgiji in Veflonu. V strukturi realizacije je na prvem mestu Titanov dioksid z 39 odstotki, Metalurgija z 28 odstotki, Grafika s 14 odstotki in Kemija Celje s 13 odstotki.

Na področju stroškov ugotovljamo, da bodo proizvodni stroški naraščali nekoliko počasneje kot realizacija, da pa vplivajo stroški revalorizacije in amortizacije v več tozdiv na počasnejšo rast dohodka. Tudi pri stroških investicijskega in tekočega vzdrževanja so prisotne podražitve. Vse navedeno vpliva na oceno poslovanja za leto 1987. Predvidevamo, da bo rast celotnega prihodka 86 odstotkov večja kot lani in dohodka 96 odstotkov. Ekonomičnost

Kako je z zalogami

(Nadaljevanje s 1. strani)

težave so bile predvsem pri surovinah, zaradi znanih restrikcij novih deviznih predpisov. Tako smo uvozili veliko manj kot smo načrtovali in manj kot leto po-

Razvojni svet bo s svojo oceno tudi vplival na vrstni red izvrševanja posameznih projektov. Pričakujejo pa, da si bodo strokovni delavci pred izdelavo posameznih projektov pridobili ustrezno znanje. Predvsem je zaželen strokovni izpit o graditvi investicijskih objektov.

Omenjeni spisek zamisli oziroma idej namreč zahteva nosilce, ki bodo pristopili k timske delu, upoštevali predpise in z znanjem prispevali k izpolnitvi idej. Vendar pa bo razvojni svet, pri odločitvi v nek realen vrstni red, potreboval osnovne podatke o vsaki posamezni ideji, od tega, kaj je in čemu služi, do mnenja o tem, koliko sredstev bo za to potrebno. Na osnovi teh podatkov bi lahko poleg preprostega spiska idej lahko že razvrščali projekte po finančnih, deviznih, ekoloških, kadrovskih in morda še drugih vidikih.

M.G.

naj bi bila v primerjavi s planom in preteklim letom boljša. Rast osebnih dohodkov bi bila 98 odstotna, neto akumulacija samo 43 odstotna.

Ugotovljamo, da bodo od proizvodnih temeljnih organizacij predvidoma najboljše zaključile poslovno leto Titan dioksid in Veflon, kjer bodo pokriti vsi skladi, obveznosti in akumulacija, medtem ko bodo ostali tozdi poslovali pozitivno, vendar ne bodo mogli ustvariti zaželenih skladov.

Ne glede na to, da je ocena narejena na osnovi skupnega dela vseh odgovornih v DE Marketing, tozdiv in nekaterih službah, upoštevajoč sedaj znane pogoje gospodarjenja, je potrebno napeti vse sile, da se bodo predvidevanja uresničila. Boljši rezultati od predvidenih pa bodo dobra osnova za prihodnje leto.

Marija Bernjak

prej. Zaradi stalne rasti cen imamo v surovinah vezanih več obratnih sredstev kot v začetku leta. Zaloge so vplivale na stroške poslovanja do konca avgusta že z 5.436 milijoni din, ven-

dar se je njihov fizični obseg nekoliko zmanjšal. Občasno so bile sicer zaloge cinka, žvepla, ilmenita in žlindre nekoliko nad povprečjem, kar pa ni negativno vplivalo na poslovanje DO. Nekoliko višja rast zalog je bila ugotovljena v Vzdrževanju, kar je posledica velikih podražitev rezervnih delov in tehničnega materiala.

Pri končnih izdelkih smo znižali zaloge v primerjavi z začetkom leta, vendar imajo nekatere temeljne organizacije kljub temu nekajmesečno vezavo sredstev. S prodajo sezonskih izdelkov v drugem in tretjem četrtletju, prilaganjem proizvodnje na tiste izdelke, ki se lahko prodajajo na tržišču, se je vezava proizvodnje v zalogah znižala na 20 dni. Najslabše je v Kemiji Mozirje, kjer imajo okoli dvainpolmesečno, v Kemiji Celje pa okoli 35-dnevno zalogo,

kjer se pa pozna odprodaja vseh zalog cinkovega belila. Na stroške poslovanja po vinjen zakon-skih predpisih so zaloge vplivale z 2.648 milijoni din. Vse temeljne organizacije so se lotile pregleda nekurantnih zalog, tako da bomo do konca leta tudi z različnimi ukrepi izboljšali gibanje vseh vrst zalog. Če pri vsem tem upoštevamo, da je bilo veliko narejenega tudi na področju izboljšanja informacijskega sistema, lahko zaključimo, da smo v letošnjem letu na področju materialnega poslovanja napravili velik korak naprej. Vse to nam mora biti spodbuda k nadaljni racionalizaciji poslovanja z zalogami, kar bo pripomoglo tudi k uspešnejšemu poslovanju nasploh, saj imamo v vseh zalogah vezanih že več kot 16 milijard novih dinarjev obratnih sredstev.

Marija Bernjak

Razreševanje kadrovskih presežkov DO LIK

Zaposlovanje delavcev, ki so ostali brez dela

Strokovne naloge v zvezi z zaposlovanjem delavcev, ki so po stečaju Savinje Celje prešli v odprto brezposelnost, se odvijajo po programu, ki je bil izdelan v začetku aprila. Naloge, ki so bile opredeljene časovno, so bile realizirane v predvidenih rokih, večina pa se kontinuirano nadaljuje s tistimi delavci, ki se doslej še niso uspeli zaposliti.

V juniju je predvsem intenzivno potekalo sklepanje pogodb z ozdi za zaposlitev s preusposabljanjem in dousposabljanjem. Pogodbe so sklenjene za 228 delavcev (v Celju 192, Šentjurju 2 in Žalcu 34) v Aeru, Aurei, Izletniku, Komunali, Ingradu, EMU, Cinkarni, Žični, Centru za poklicno usposabljanje in zaposlovanje invalidov, TOLO

Šentjur, Hmezadu- Agrini Žalec, Gradnji Žalec, Garant Polzela, TT Prebold, Strojni Žalec, Mlekarni Arja vas. Delovne organizacije so pogodbe realizirale 60 odstotno, razlog pa je v tem, da morajo delavci tudi za vključitev v to obliko izobraževanja izpolnjevati določene pogoje.

Precej delavcev, 119, imajo z vidika možnosti zaposlitve neugodne lastnosti (starost, zdravstveno stanje...) Pri njih je tudi največja dilema, ali jih sploh napotiti na delo. Prav tako se zaostrejuje možnost zaposlitve pri delavcih, ki imajo status invalidne osebe oziroma so v postopku za invalidsko upokojeitev. Akcija teče še za 70 delavcev, ki imajo bolj ugodne lastnosti za zaposlitev.

KAKO JE Z DISCIPLINO

Od junija do septembra 1987 je disciplinska komisija obravnavala 32 disciplinskih primerov, od tega največ, enajst, iz Vzdrževanja, iz Metalurgije sedem, TiO₂ šest, DSSS štiri, Kemije Celje tri in Grafike enega. V Kemiji Mozirje, Veflonu, Transportu in skladišča ter Energetiki v tem času ni bilo nobenega disciplinskega primera. Od težjih kršitev so bile najpogostejše neopravičena odsotnost z dela 5 ali več dni, ponavljanje lažjih kršitev, za katere je že bil izrečen disciplinski ukrep ter vnos alkohola v delovno organizacijo oziroma vinjenost na delovnem mestu.

Najstrožji disciplinski ukrep - prenehanje delovnega razmerja je bil izrečen v šestih primerih. Disciplinski postopek se je ustavil v treh primerih zaradi pomanjkanja dokazanega gradiva.

Darja Horvat

Cinkarnarjeva tema

Delamo tako, kot delamo

Brez učinkovitega vodenja, brez uveljavljanja tržnih zakonitosti in demokratičnih odnosov, ki bi spodbudili inovativnost in dvignili izobrazbeno raven, ne moremo govoriti o aktivni socialni politiki oziroma kakovosti življenja.

Kaj pa mi naredimo zato? Kako smo organizirani, kakšen odnos imamo do dela, kako bomo spodbudili ustvarjalno vzdušje? Vprašanja se postavljajo kar sama od sebe. Obiskali smo Branka SEMOLIČA, dipl. komercialista, vodjo Službe za organizacijo poslovanja, in ga kot strokovnjaka za to področje vprašali za mnenje.

CINKARNAR: V naši delovni organizaciji smo v organizaciji poslovanja z informatiko precej napredovali v zadnjih letih. Postopoma bodo lahko vse odločitve vodstva temeljile na obdelanih informacijah iz računalnika. A kljub temu se zdi, kot da hočemo obdržati še vse po starem, iz preprostega razloga, da bi živeli v miru.

SEMOLIČ: Menim, da sta samo dve izhodiščni vprašanji: Ali se prepustimo tokovom okolja in pasivno spremljamo dogajanja zunaj, ali pa se aktivno vključimo do vsega spreminjajočega. Če hočemo to drugo, je treba narediti nekaj več na področju strateškega programiranja razvoja DO. To pomeni opredeliti doktrino podjetja in razvojne strategije, ki jih je potrebno nenehno dopoljevati glede na nastale spremembe.

Kot dober primer bi navedel doktrino firme IBM, ki se glasi: spoštovati posameznika, biti prvi v kakovosti opravljanja storitev in delati s predpostavko, da je treba vse naloge opraviti na najboljši možen način. Omenjena osnovna načela je postavil Thomas J. Watson pred dvajsetimi leti, veljajo pa še danes.

Sedanji predsednik vodstvenega odbora Franc Cory je ob neki priložnosti izjavil: »Že večkrat smo spremenili našo tehnologijo, organizacijo, način trženja, tehniko v proizvodnji in jih bomo v bodoče po potrebi še spreminjali, vendar navedena tri osnovna načela ostajajo«.

Delamo pa tako, kot delamo. V primerjavi z drugimi delovnimi organizacijami nismo spredaj, morda le na določenih področjih. Menim, da nam manjka predvsem znanja in discipline.

CINKARNAR: Kaj mislite o ukinitvi tozdov?

SEMOLIČ: Organizacijska struktura je posledica strategije, ki smo si jo zastavili na tem področju, da bi čim uspešneje realizirali skupno zastavljene cilje delovne organizacije in ni apriori postavljeno stanje, ki se nikoli ne spreminja.

CINKARNAR: Kaj menite o

timskem delu?

SEMOLIČ: Nikakor še ni dovolj motiviranosti za timsko delo. Velik atribut je okolje, ki je lahko pozitivno ali pa ne.

CINKARNAR: Ali se danes plača delati kreativno?

SEMOLIČ: Ne, ker znanje ni cenjeno in iskano. Dokler ne bo izrazitega vpliva tržnih zakonitosti, tudi kreativnosti ne bo. Samo v inovativnosti posameznikov pa ni rešitve našega problema. Inovacijske procese je potrebno vgraditi v usmerjanje poslovanja celotne delovne organizacije.

CINKARNAR: Ali smo v naši delovni organizaciji že uveljavili projektno vodenje?

SEMOLIČ: Na tem področju delamo. Zadržki so pri pristojnosti in odgovornosti. Sprejeli smo pravilnik, imeli predstavitev, šele ko so se pojavili PC računalniki, se je zanimanje povečalo. Trenutno je ugodno vzdušje za uvajanje. Žal pa je pri nas premalo strokovnjakov za vsa področja.

CINKARNAR: Zakaj delavci ne opravljajo zadolženih nalog, ne delajo po predpisih, pravilih, navodilih. Kje je razlog, v napačnih navodilih, so ta preobširna, ali ni sankcij?

SEMOLIČ: Poleg sankcioniranja bi moralo biti tudi stimuliranje eno od najnujnih vrednotenj za opravljanje del in nalog. Vendar to ni naša naloga. Mi organizacija le uvajamo, zato tu ne moremo imeti slabe vesti. Vse se vrte okrog pristojnosti in odgovornosti. O tem bi se morali nasploh več pogovarjati.

CINKARNAR: Ali so pri organizaciji dela možne kakšne rezerve?

SEMOLIČ: Da, z več sistemskega pristopa.

CINKARNAR: Za vsako uspešno delo je zelo ali najbolj pomembno ustvarjalno delo. Kako tako vzdušje ustvariti in kako ga vzdrževati?

SEMOLIČ: Delovna organizacija bi morala ljudem omogočiti strokovna napredovanja. Kar se tiče ustreznosti razporeditev na posamezna dela in naloge ali kar delovna mesta po starem, bi

morali bolj paziti na to, da delavce razporedimo na tista dela in naloge, za katere so tudi strokovno usposobljeni. Odstopanj naj bi bilo čim manj, če pa so že, potem naj ne bi bila večja od ene stopnje nad njihovo usposobljenostjo. Ali drugače, delavcu dati dela in naloge po njegovem realnem znanju, ne pa njegovo znanje napihovati zaradi višjega indeksa. V okolju, kjer je možno napredovati samo s pomočjo večje strokovne usposobljenosti in dejanskega prispevka skupnosti, je najbrž lažje vzpostaviti

vzdušje, ki vodi k ustvarjalnejšemu delu. Poleg tega bi morali delavcem omogočiti strokovno delovanje izven Cinkarne, ker se tudi tako ustvarja dobro ime delovne organizacije.

Branko Semolič

»Ustvarjalno vzdušje je največjega pomena za vsako uspešno delo. Ljudi oplaja in jih spodbuja, nenehno se prenaša od človeka, vsak dan znova samodejno vpliva na ljudi, daje jim elan in jih pri delu aktivira. Brez ustvarjalnega vzdušja ne more biti nobenih večjih rezultatov pri razvojnem delu. Ko takšnega vzdušja ni, ga je treba ustvariti in ga potem vzdrževati. To pa sploh ni težko, samo malo pozornosti je treba posvetiti temu vprašanju. Osnovo za to je treba iskati v prvi vrsti v stikih in povezavah med ljudmi.«

Dr. A. Trstenjak

Vedno moramo pretehtati položaj in primerno ukrepati. Obvladovanje kakovosti, ki ga ne spremlja akcija, je zgolj razvedrilo.

Obvladovanje kakovosti zadovoljuje, ko je preverjanje (kontrola) postalo nepotrebno.

Več je faktorjev, ki ovirajo obvladovanje in izboljšanje kot posledico tega obvladovanja. Večina njih povzroča ljudi. Glavni vzroki za ovire so slabe navade ljudi, zlasti:

1. Pasivnost pri najvišjih vodilnih in direktorjih; njihovo izogibanje odgovornosti.
2. Ljudje, ki se jim zdi, da je vse v redu in da sploh ni nobenih problemov.
3. Ljudje, ki mislijo, da je njihova lastna organizacija najboljše. To so taki, ki govorijo vedno samo o sebi.

NEKAJ MISLI JAPONSKA STROKOVNJAKA ZA OBLADOVANJE KAKOVOSTI

SLABE NAVADE LJUDI

4. Ljudje, ki mislijo, da je najlažja in najboljša pot, da bi nekaj opravili, tista, ki jo sami poznajo. To so ljudje, ki se zanašajo vedno le na svoje lastno površno znanje.

5. Ljudje, ki mislijo samo nase ali na svoj lastni oddelek. Ljudje, ki so obremenjeni s sektaštvom.

6. Ljudje, ki ne slišijo mnenja drugih.

7. Ljudje, ki se ženejo za priznanje, ki vedno mislijo nase.

8. Obupanci, ljubosumneži in nevoščljivci.

9. Ljudje, ki pozabljajo, kaj se dogaja v njihovem neposrednem okolju. Ljudje, ki nič ne vedo o drugih oddelkih, drugih industrijah, o zunanjem svetu ali o svetu kot celoti.

10. Ljudje, ki nadaljujejo z življenjem iz fevdalne preteklosti. To vključuje ljudi, ki so pretežno angažirani v poslovnem področju, vodje in delavci na traku, ki nimajo odnosa do skupnosti, in člani sindikatov, ki se delajo pametne.

NEKAJ MISLI O USTVARJALNOSTI

Naključje lahko sreča samo pripravljenega duha!

Ustvarjalnost je dolgoročni proces

Če hočemo biti ustvarjalni, moramo tvegati!

Manj sprtosti med seboj, povezovalje in sodelovanje, odprtost, enotno nastopanje, občutek za skupnost, manj ljubosu-

mja, večsmerno razmišljanje, razmišljanje v širino z upoštevanjem tudi drugih smeri in miselnih tokov, strpnost, vse to so vrednote, s katerimi smo lahko zelo ustvarjalni, če jih imamo.

Potrebujemo močne razvojne centre; s temi centri se je treba povezovati; v domačem podjetju, v ožjem ali širšem timu pa je treba razviti ustvarjalno vzdušje.

Posebna rubrika

Cinkarna na tržišču

Piše: Marko Božič

VLEKOLIT

Prašek za vlečenje žice je trdo mazivo, ki je namenjeno za vlečenje vseh vrst žic. Sama uporaba praškov je stara, kot so stare žičarne. Tudi razvoj na tem področju traja že od vseh začetkov žičarstva.

Razvoj na področju praškov za vlečenje žice se je začel v Cinkarni pred desetimi leti. S sodelovanjem s Kemijskim inštitutom Boris Kidrič iz Ljubljane smo začeli raziskave na področju suhega vlečenja žice. Svoje raziskave smo gradili predvsem na izkušnjah že obstoječih proizvajalcev iz razvitih držav (Anglija, Francija, Nemčija Italija), ki imajo tudi največjo proizvodnjo na svetu.

Odločitev za raziskavo doma je narekovala potreba žičarn, ki so praške dosedaj uvažale. Uvažali so jih iz sosednjih držav, predvsem iz Italije, kjer sodelujejo s firmami kot so Tecno in Lubrimetal ter s švedsko firmo Gripen. Vsi ti proizvajalci imajo

primat v proizvodnji in prodaji v svetu.

Pred nekaj leti so v Jugoslaviji poskušali v nekaterih kemičnih tovarnah narediti praške, ki bi ustrezali tujim, vendar so se poskusi izjalovili zaradi slabe kakovosti in nezainteresiranosti porabnikov. Šele ko so se pogoji gospodarjenja zaostriili in je interes gospodarstva narediti čim več doma, so se žičarne začele zanimati za naš izdelek.

Naš izdelek, imenova VLEKOLIT smo razdelili v dve osnovni skupini. To so vlekoliti na osnovi kalcija, ki so namenjeni za nizkoogljčne, delno visokoogljčne ter žice iz barvnih kovin. Druga skupina so praški na osnovi natrija, ki se predvsem uporabljajo za najzahtevnejše potrebe vlečenja (visokoogljčna in plemenita jekla). Zelo uporabni so tudi kombinirani praški, ki jih delno uporabljajo pri vlečenju nizkoogljčnih jekel, kjer so hitrosti večje in manjše

število redukcij.

Naš osnovni program praškov smo prilagodili potrebam

jugoslovanskih proizvajalcev, toda zaradi različnosti tehnologij in proizvodnih programov, se je bilo potrebno prilagoditi tudi posameznim proizvajalcem. Tako smo s sodelovanjem nekaterih proizvajalcev žic prišli do idealnih praškov za določeno proizvodnjo.

Največji proizvajalec žice je »Žica« iz Sarajeva. Njene proizvodne možnosti so 300.000 ton letno, kar pomeni 300 ton različnih praškov.

Poleg Žice je še okoli dvajset proizvajalcev, ki porabijo še dodatnih 300 ton praškov. Tako so letne jugoslovanske potrebe okoli 600 ton, kar je zavidljiva številka tudi v očeh tujih proizvajalcev.

Naše proizvodne možnosti v Cinkarni kakovostno in količinsko ustrezajo potrebam v Jugoslaviji. Trenutni načrt proizvodnje in prodaje v letu 1987 je 100 ton, ki pa ga bomo gotovo presegle, saj je povpraševanje v zadnjih mesecih precej naraslo. Z rezultati smo zadovoljni, predvsem zaradi proizvajalcev, ki so naš izdelek zelo dobro sprejeli, kljub konkurenci tujih proizvajalcev. Začetni uspehi nas niso uspavali, kajti razvoj teče dalje, posebno na področju kakovosti. Le s takšnim delom si bomo dobili zaupanje in smeli gledati v bodočnost.

Tiskarna danes presega namen ustanovitve

Naša tiskarna, ki je bila leta 1968 ustanovljena z namenom preiskovanja in testiranja tiskarskih plošč in preparatov v tozdu Grafika, je danes ta namen daleč preseгла. Letos z visoko kakovostnimi tiskarskimi storitvami načrtuje 600 milijonov din prodaje.

V zadnjem času se je nakopičilo veliko problemov, ki so jim z neobnovljenimi stroji težko kos. V dveh letih so izgubili nekaj kupcev zaradi slabe kakovosti izdelkov in preseganja dogovorjenih rokov. V Jugoslaviji je preko tisoč tiskarn, ki so večinoma sodobno opremljene, kar pomeni, da so s kakovostjo in roki daleč pred nami. Naša tiskarna pa ima zastarelo in izrabljeno opremo ter veliko ročnega dela. Največje težave imajo v fotostavku in fotografiji. Izkoristek ročne ure v fotostavku ni niti primerljiv s sodobnim fotostavkom, kjer je tehnologija povsod že povezana z računalniškim vodenjem. Opremo, ki bi jo nujno morali zamenjati z novejšo, je možno dobiti le na zahodnoevropskem trgu za drage devize. Toda optimizem obstaja. Priča-

kujejo, da bodo lahko kljub težavam v letošnjem letu presegli načrt in od noveletnega programa iztržili 220 milijonov din. To pa pomeni, da bodo lahko del namenili za akumulacijo.

Načrt bodo presegli tudi zaradi agresivnejšega nastopanja na trgu, kajti v ta namen so začeli navezovati trdnejše stike s stariimi kupci in iskati nove. Sodelavci v DE Marketingu so izdelali analizo potreb in zahtev kupcev ter ugotovili, da je v proizvodnji potrebno narediti močan premik naprej k doseganju boljše kakovosti, večji odgovornosti in boljši izhodni kontroli. Vse to pa bo mogoče doseči z izobraževanjem kadrov v tiskarni. V pomoč so jim tudi naši pospeševalci, specialisti na področju tiska, ki bodo naši tiskarni pomagali, da se bolj usposobi in začuti, da

je le kakovost prava garancija za uspeh.

Osnovni namen testiranja, zaradi katerega je bila tiskarna tudi ustanovljena, bo v svojem

tehnološkem področju ofset tiska še nadaljevala, da ne bi bilo potrebno dobršen del testov opravljati v drugih tiskarnah.

M.G.

KOLEDARSKI PROGRAM ZA LETO 1988

1. koledar z motivi ženskih aktov
 2. koledar z motivi starih letal
 3. poslovni stenski koledar - trimesečni
 4. umetniški koledar
 5. planer z motivi ženskih aktov
 6. koledar za jamarje »Črni galeb«
 7. koledar »V kanjonu Tare« za Brodarsko društvo Hrastnik
 8. namizni blok koledar
 9. stenski koledar z motivi gradbišč za Ingrad
 10. koledar z motivi ženskih aktov za Rafinerijo olja Modriča
 11. koledar z motivi proizvodnje za Slavonijo Osijek
 12. novoletne čestitke
- Načrtovana skupna naklada je 82.500 izvodov.

Delavcem zmanjkuje strpnosti

Da delavcem zmanjkuje strpnosti, dokazuje njihove reakcije, ko na nesamoupravni način rešujejo probleme. To so dokazali v stari valjarni s štiriurno prekinitvijo dela 12. oktobra.

Razlog za prekinitve je bilo nestrinjanje z imenovanjem novega obratovodje, Romana Padežnika, ki naj bi prevzel delo po upokojitvi Zvoneta Arha. Novega obratovodjo so delegati imenovali na OUDR, o tem pa so se seznanili tudi delegati delavskega sveta tozda Metalurgije.

Reakcija delavcev je bila najprej v štiriurni prekinitvi dela in sestanku, ki se ga je udeležil tudi predsednik KPO Marjan Prelec. Delavci so jezni predvsem na predsednikovo ostro reagiranje in izjavo v časopisu Delo.

Preden so sklicali samoupravno delovno skupino stare valjarne, so razobesili zapisnik s jeze 14. oktobra na vsa vidna mesta v delovni organizaciji, v katerem pa so zapisali obsodbe do Padežnika o krajini in ponarejanju, ter zahtevo za preklic predsednikove izjave.

Popoldanski sestanek 19. oktobra, ki so se ga udeležili vodilni delavci iz Metalurgije je pokazal, da v stari valjarni ne gre le za upor ljudi proti Padežniku. Gre za probleme oskrbovanja, vzdrževanja in padanja produktivnosti, ker je obrat v obratovanju bolj po sili razmer. Vodstvo tozda Metalurgija v prihodnosti načrtuje ustavitev obrata, zato vanj ne namenja več nobenih sredstev in popravil. Delavci namreč delajo na starih progah in pečeh ob največjih naporih in slabih delovnih pogojih, da bi iztisnili poslednje izdelke, tako da je že ogrožena njihova varnost. Koliko časa bo potrebno

delati »zamak legure« je odvisno od položaja na tržišču.

Kljub izrečenim grdim besedam in etiketiranju morda nič krivega Padežnika, se je sestanek končal s pozivom k večji strpnosti in doseganju najbolj optimalnih rešitev.

Tudi delovna in tehnološka nedisciplina je bila važen predmet razprave in je tudi dokazljiva, tako da bo potrebno v tej smeri še veliko narediti.

Istega dne zjutraj se je sestal tudi izvršni odbor sindikata tozda in sklenil, da samoupravna delavska kontrola ugotovi, ali so očitki na račun novega obratovodje upravičeni. V primeru nedokazane krivde, bodo morali odgovarjati delavci. Rešiti je potrebno tudi očitke, ki so leteli na račun preštevanja glasovnic po referendumu. Po mnenju sindikata so osebni spori preveč prerasli v razsežnosti in nikakor niso primerni in potrebni za demokratično družbo.

Če bi se v Cinkarni vodilni več pogovarjali z delavci o gospodarjenju in razvoju, do takih prekinitvev dela prav gotovo ne bi prihajalo.

M. G.

IGRE POVEZANE S ŠTRAJKOM V STARI VALJARNI

Da postaja štrajk oblika borbe za pravice delavcev tudi v našem sistemu, nam postaja vedno bolj jasno. Tudi začetni družbenopolitični strah pred tem pojavom počasi dobiva realno podobo v obliki bolj sprejemljivega izrednega zbora delavcev, kjer naj bi vodilni delavci prisluhnili težavam in zahtevam delavcev v neposredni proizvodnji.

In kaj je bil zadnji štrajk v stari valjarni? To se sprašujem zato, ker je bil izbran v času, ko je bilo jasno, da ne bo možno zagotoviti prisotnosti vodilnih delavcev TOZD (službeno potovanje). Morda je bil to le nekajurni politični seminar za nekatere premalo agresivne delavce v stari valjarni. Karkoli je že po zapisniku s »seje« (beri štrajka) namenjeno širši javnosti, se da sklepati, da je bila to le iztočnica za izliv osebnih občutkov posameznikov. Pod krinko

borbe za samoupravne pravice delavcev, za odpravo tiranije in suženjstva in borbe za demokracijo, iščejo način za osebno in družbeno degradacijo tistih, ki jim stojijo na poti doseganja »naprednih« ciljev.

Pri tem računajo na pomoč splošnega napetega položaja v družbi in sprejemljivost za afere, osebne obračune in odstope v delovnem okolju. Na skupnem sestanku vodstva TOZD in samoupravne delovne skupine stare valjarne nekaj dni po štrajku, so se predvsem s strani »veteranov« stare valjarne, izoblikovali glavni problemi, precej oddaljeni od vsebine zapisnika. V glavnem so podvomili v ustreznost novoimеноvanega obratovodje, ki ni zrasel s to proizvodnjo, počasno reševanje odločb, slabo vzdrževanje naprav, problem invalidov, težko fizično delo, nejasno perspektivo, itd.

S temi problemi se srečujemo praktično v vseh obratih. Specifičen je le problem imenovanja novega obratovodje. Po zagotovilih pravosamoupravne službe, kadrovske službe in družbenega pravobranilca samoupravljanja, je bil postopek pravilno izpeljan. Torej se potemtakem ne da drugače sklepati kot to, da so se posamezniki v obratu ustrašili, da bo konec njihove »svobode«. Edini možni način borbe proti imenovanju jim je ostal degradacija osebnosti. Moja dolžnost je, da ob tem enostranskem prikazovanju položaja v stari valjarni podam nekaj samokritičnih dejstev, ki se jih delavci sicer zavedajo, težko pa jih je priznati. Stara valjarna je v času normalnega dela proizvajala po 400 t pločevine mesečno - na vsakem ogrodju po 200 t. Pogoji dela niso bili nič kaj boljši kot so danes (tudi takrat nismo bili nikoli zadovoljni z vzdrževanjem, pa če je bilo dobro ali slabo). Danes naredi stara valjarna od 60 do 100 t pločevine mesečno na enem ogrodju ali v kombinaciji z drugim. Realizacija postavljenih načrtov je bolj rezultat sposobnosti preprečevanja obratovodje kot resnično hotenje delavcev. Jasno je, da danes delavci niso več pripravljene žrtvovati toliko svojih fizičnih moči za družbo in tudi občutek neperspektivnosti ima svojo ceno. Tena ko govorimo o pravicah, dolžnostih, suženjstvu in tiraniji, je potrebno dati tudi oceno o tem v samem delovnem okolju. Zakaj mora obratovodja sam prijeti za klešče, da lahko skupina dela, ker se komu ni ljubilo priti pravočasno na delo ali na delo sploh, se pravočasno vrniti iz malice, prekiniti debato ali prijetno spanje v garderobi, itd.? Ko pa je treba stvari razčistiti, nastopi lažna solidarnost, včasih tudi strah pred maščevanjem. Vsekakor pa je vse skupaj zelo škodljivo za

delovno okolje.

Z neprijetnimi občutki se spominjam obdobja poskusne proizvodnje v novi valjarni. Agonija uspešnosti ali neuspešnosti je trajala čeli dve leti, dneve in noči. Iz uvajalne skupine je bilo veliko delavcev tudi iz stare valjarne, ki se niso ustrašili izziva. Žrtvovali so svoj prosti čas za usposabljanje in zaupali v lastne sposobnosti. Marsikdo iz stare valjarne, ki danes tarna ali se počuti zapostavljenega, je takrat obrnil hrbet. Tudi kasneje, ko je bilo že jasno, da smo uspeli, smo marsikoga skoraj na kolениh prosili naj se nam pridruži v novem obratu.

Nasprotno, delavci, ki so zaupali novi proizvodnji, so bili v stari valjarni deležni celo posmehovanja in drugih oblik norčevanja. Tako smo bili primorani zaposliti nove delavce tudi na delovnih mestih, primernih za fizično izčrpane in invalidne delavce iz stare valjarne.

Ne glede na to zgodbo iz preteklosti, vsi tisti, ki poznamo težko delo v stari valjarni, spoštujemo te delavce in jim skušamo pomagati. Toda velikokrat ne gre tako enostavno in gladko, kot recimo organizirati štrajk. Neosnovane obtožbe in podtikanja povzročajo le nezaupanje in oddaljevanje strokovnih in vodilnih delavcev od delavcev v neposredni proizvodnji. Posledice za tako stanje pa največkrat padejo prav na ramena slednjih.

Na koncu želim obratovodji stare valjarne, tov. Zvonetu ARHU ob odhodu v zaslužni pokoj, da bi čim prej pozabil na take neprijetne dogodke, saj si jih s svojim vestnim in dolgoletnim delom prav gotovo ni zaslužil.

Franc GUTENBERGER

Iz poročil dopisnikov

Preko 200 obiskovalcev na sejmih

Iz poročila potnikov Franca Červana, vodje razstavnega prostora na jenskem zagrebškem velesejmu in Marjane Premšak, vodje razstavnega prostora na celjskem obrtnem sejmu, smo izvedeli, da nas je na obeh sejmih obiskalo precejšnje število kupcev.

Na zagrebškem velesejmu je bilo preko 150 poslovnih razgovorov in na obrtnem sejmu v Celju več kot 60. Tako v Zagrebu kot v Celju, je bilo poleg poslovnih obiskov veliko popraševanja po prodajnem programu Veflona in Kemije Mozirje. (Koroplast za avtomobile in salonitke). Obiskali so nas vsi pomembnejši kupci titanovega dioksida, agrokemije, cinkovega oksida in trgovine. Stroški, ki so nastali z razstavljanjem in sodelovanjem na obeh prireditvah ne bodo presegli osmih milijonov din. Če bi želeli vse te kupce obiskati in rešiti vrsto operativnih problemov, bi bil znesek

verjetno veliko višji, zato je sodelovanje na teh sejmih upravičeno. Z majhnimi spremembami in boljšo organizacijo pa lahko vplivamo na to, da bodo rezultati dogovorov s sejmov še boljši. Tu mislimo na pošiljanje vabil, zbiranje potrjenih prihodkov in odzivov na vabila, izdelavo zbirnih poročil po programih, pravo navodil za delo na sejmih in podobno.

Tudi v letošnjem letu DE Marketing načrtuje organizacijo poslovnih dni in to od 6. do 12. decembra v prostorih Doma železarjev. Sklepanje in podpisovanje pogodb bo potekalo na podoben način kot lani.

Kako je z našo strokovno knjižnico

Za hitrejši pretok tehničnih informacij

Specialne knjižnice lahko v veliki meri vplivajo na uspešnejše delo v organizacijah združenega dela. Njihova naloga je, da nudijo kakovostne informacije in storitve za strokovne, poslovne in razvojne odločitve ter da upoštevajo potrebe uporabnikov v gospodarstvu. Vedno nujnejše je povezovanje obstoječih knjižnic in specializiranih informacijskih centrov med seboj in z mednarodnimi informacijskimi centri.

Podatek, da lahko neka tuja literatura (gre za American ink maker) po delovni organizaciji kroži kar pet let samo med dvanajstimi bralci, nas je spodbudil, da smo se lotili te teme. Najbrž se premalo zavedamo, kako pomemben je hiter pretok tehničnih informacij za razvoj naše industrije.

Za kratko osvetlitev knjižnične dejavnosti se na hitro ustavimo pri zgodovini. Medtem, ko je od ustanovitve cinkarniške strokovne knjižnice preteklo 19 let, je bil leta 1981 ustanovljen IN-DOK center za potrebe razvojno raziskovalnega dela v razvojni službi, ki je v prvih letih zagnanosti priskrbel veliko število informacij.

Navadno je največ informacij potrebno, ko se prične raziskava novega področja. Letos je bilo potrebno zbrati kopico informacij za Barijeve soli, medtem ko je bilo preko 200 skupinskih naročil za dokumentacijo in informacijo. Informacije, ki jih IN-DOK zbere preko računalniške mreže na NUK in informacijskega centra na ekonomski fakulteti v Ljubljani (računalniki so povezani z Ameriko, Evropo in Japonsko) so izredno drage, zato je potrebno dobro premisliti o njihovi izbiri. Za orientacijo naj navedemo, da smo v letošnjem polletju za strokovno literaturo za delovno organizacijo preko knjižnice porabili 11 in pol milijonov din.

Zanimalo nas je, kje so težave te dejavnosti v sodelovanju z uporabniki. Zato smo se oglasili pri Ani Prestor - Knez, dipl. ing.

kemije, ki je šele pred nekaj meseci prevzela vodenje IN-DOK centra. Povedala nam je, da imajo največ težav pri kroženju literature med strokovnimi delavci, katerih imena so zapisana na priloženem obrazcu. Najbrž zaradi pomanjkanja časa zadržujejo literaturo pri sebi tudi po nekaj mesecev (v redkejših primerih tudi leta) dolgo. Rešitev bi sicer bila v naročilu večjega števila izvodov, toda pri tuji literaturi smo omejeni. Druga težava je pri Indok selektorjih, ki bi morali delati selektivne izvlečke in jih objavljati v Indok poročevalcu. Letos kljub našemu ponovnemu opozorilu še nismo dobili niti enega izvlečka, čeprav je to dolžnost selektorjev.

Tov. Prestor-Knez tudi meni, da se strokovni sodelavci še premalo poslužujejo literature in informacij v strokovni knjižnici. Pretežno prihajajo razvojniki in posamezni tehnični kader iz tozdov. Ali imajo ostali druge viře?

V IN-DOK-u imajo tudi kadrovske težave. Pri ustanovitvi centra je bilo načrtovano, da bosta sprejeta še dva dokumentalista, ki bi pokrivala področje kemije in metalurgije. Ker teh ni, je tu ostala velika vrzel.

V svoji dejavnosti Indok načr-

tuje tudi shranjevanje foto dokumentacije in mikrofilmov z repro-razmnoževalnico. Če bi to zaživel, pravi ing. Prestorjeva, bi bilo zelo koristno.

M.G.

KNJIŽNICE V CELJU IN JUGOSLAVIJI

Po razpoložljivih podatkih imamo 26 knjižnic v Mariboru in 134 knjižnic v Ljubljani. Po- glejmo, kdo premore specialne

knjižnice v Celju: Zdravstveni center, Razvojni center, AERO, EMO, Gradis in Cinkarna.

V SFRJ je več kot 12.000 knjižnic: 2.200 splošno izobraževalnih, 1.600 znanstvenih in specialnih ter 9.000 šolskih. V vseh je okrog 100 milijonov enot knjižničnega gradiva.

V SR Sloveniji deluje v mreži univerzitetnih in specialnih knjižnic (vključno z NUK Ljubljana) 175 bibliotek s skupno okrog 5 milijoni enot knjižničnega gradiva, ki se na leto poveča za 160.000 enot. Vsako leto si uporabniki izposodijo okrog 1,5 milijona enot.

Pomoč v stroki zmanjšuje motnje v proizvodnji

V Sloveniji že petnajsto leto uspešno deluje Društvo vzdrževalcev in prav tako Jugoslovanska zveza društev (YUMO), ki koordinira delo vseh društev v državi. V slovensko društvo je vključenih 750 vzdrževalcev iz 120 delovnih organizacij, ki so podpisnice samoupravnega sporazuma o dolgoročnem sodelovanju z društvom. Druga republiška društva pa združujejo preko tisoč članov.

Zaradi zastarelih naprav - prenekatera bi morala biti že odpisana - in preslabe oskrbe z rezervnimi deli iz uvoza, morajo vzdrževalci v OZD z najrazličnejšimi vzdrževalnimi posegi obnavljati delovna sredstva. Pri tem je izredno dobrodošla medsebojna strokovna pomoč, ki si jo vzdrževalci lahko nudijo preko svojega društva. Slovensko društvo organizira seminarje in ekskurzije največkrat v OZD. V strokovnih prispevkih v svojem časopisu »Vzdrževalec«, ki izhaja že trinajsto leto pa imajo tudi možnost pridobivati več znanja in praktičnih izkušenj.

Sredi oktobra je bila v Krškem v organizaciji slovenskega društva 14. redna letna konferenca jugoslovanske zveze društev.

Pripravili so več tem o uporabi računalnika za obdelavo podatkov v vzdrževanju. Nekaj OZD, med njimi Cinkarna Celje, Železarna Ravne, Toplarna iz Zagreba in Incel iz Banja Luke, so prikazale primere vodenja evidence zalog, rezervnih delov, delovnih nalogov ter zanesljivosti strojev in naprav. Da bi kaj več izvedeli o težavah delavcev v vzdrževanju, smo se oglasili pri predsedniku izvršnega odbora Društva vzdrževalcev Slovenije Rudiju Leskošku, ki je med drugim dejal:

»V nekaterih OZD je žal premalo zainteresiranosti za strokovno funkcionalno izobraževanje vzdrževalcev. V takih kolektivih

je preveč eksperimentiranja in drobnjakarstva prav od kadrov, ki o vzdrževanju ne vedo veliko.

Rudi Leskošek

Sodelovanje slovenskih vzdrževalcev pa je precej ovirano tudi zato, ker delajo in živijo v različnih organiziranih sektorjih in oddelkih v tozdu, DO ali SOZDU, odvisno pač, kolikšno pomembnost vzdrževanju pripisujejo vodilni. Žal ni malo primerov, ko nestrokovno politiko vzdrževalcem diktirajo tisti, ki niso vzdrževalci. Razumejo le, da vzdrževalca potrebujejo takrat, ko proizvodnja obstane, ne pa tudi, da je še kako potrebna njegova prisotnost stalno med proizvodnim procesom, seveda v primerni organiziranosti in usposobljenosti, da lahko motnjo pravočasno prepreči ali vsaj zmanjša.

Predsednik slovenskega Društva vzdrževalcev Rudi Leskošek je bil v Krškem imenovan tudi za predsednika jugoslovanske zveze društev (YUMO).

M. G.

Slavko ZEME spet med najboljšimi

Med najsposobnejšimi kovinarji iz vseh republik in pokrajin, je bil naš sodelavec Slavko ZEME v kategoriji strugarjev četrti. Na državno prvenstvo v Banja Luko so odšli le najboljši iz republiških tekmovanj. Slavko, ki je bil v Sloveniji prvi, je tako sestavljal slovensko reprezentanco.

Slavko ZEME, letnik 1951, strugar v Cinkarni 15 let.

Kako ste zadovoljni s tekmovanjem?

Na bistvene razlike med državnim in republiškim tekmovanjem.

Kakšna je bila konkurenca?

V poklicu strugarjev in brusilcev je praktično največja konkurenca. Vsako republiko sta zastopala dva prvouvrščena. Kakšna malenkost pri toleranci in malo živčne napetosti in rezultat je takoj slabši.

Lani ste tekmovali prvič, prišli do republiškega naslova, letos pa že kar do državnega, kaj pričakujete v prihodnje?

Mogoče bom poskusil tudi drugo leto, če bo čas.

Kakšna je bila organizacija in

Spodbuda drugim

Prijetno nas je presenetil naš strugar-specialist Slavko ZEME, ko je konec maja letošnjega leta v Titovem Velenju osvojil na regijskem srečanju kovinarjev 2. mesto med kovinostrugarji. Konec junija smo ga pospremili na republiško srečanje kovinarjev SRS z željami, da častno zastopa naš kolektiv in s tihim upanjem, da se bo uvrstil v zgornji del lestvice, čeprav nismo dvomili v njegove sposobnosti:

Zavedali smo se, da je za uspeh na takšnem tekmovanju poleg znanja in sposobnosti potrebno še malo sreče in poseben navdih. Slavko je presenetil vse in postal republiški prvak med kovinostrugarji. S tem si je pridobil pravico do udeležbe na 21. de-

raven tekmovanja v Banja Luki?

Bilo je sicer manj slovesno kot v Sloveniji, a so se organizatorji precej potrudili, da bi šlo vse kot je treba. Praktični del tekme je smemala tudi sarajevska televizija.

Kako pa so vas slovenski organizatorji pripravljali na državno prvenstvo?

Na sindikatu so nas opozorili, da ne bo kakšnih izgredov zaradi Agrokomerca. Vendar sem opazil, da domačini tudi kritično govorijo o tem.

Se vam zdi, da sodelavci znajo ceniti vaše uspehe?

Mislím, da znajo. Nekateri so bili presenečeni, ne vem ali v pozitivnem ali negativnem smislu.

Kaj pa nagrada, stimulacija?

Za zdaj še nič. Mislím pa, da je v razpravi pravilnik, ki bo določal enotne nagrade. Dobili pa smo enake obleke, ki smo jih nosili vsi v reprezentanci ob sprejemu in zaključku.

Kako bi spodbujali vaše sodelavce, da bi se številneje prijavljali na tovrstna tekmovanja?

Prav bi bilo, da bi tekmovali še v preostalih poklicih, saj mením, da so sposobni doseči dobre uvrstitve. Seveda, če bi bila spodbudna nagrada, bi bilo več prijav. Rad bom vsakomur pomagal.

Je strugar težak poklic?

Zame ni. V strugarstvu je potrebna velika natančnost in spretnost, fizično pa ni tako težko. Boljijo noge in trpijo oči.

Je tudi dovolj dobro plačan?

Bolj ne, kot da.

M.G.

lovnem srečanju kovinarjev Jugoslavije od 9. do 11. oktobra v Banja Luki. Pred odhodom v Banja Luko se je oktobra udeležil sprejema, ki ga je za vse tekmovalce iz Slovenije pripravil predsednik sindikatov Miha RAVNIK. Na tem sprejemu je bilo poudarjeno dejstvo, da ta tekmovanja niso samo srečanja, ampak predvsem priložnost za merjenje znanja in spretnosti, kar spodbuja prizadevanje za boljše delo in njegove višje oblike. To pa v tem trenutku najbolj potrebujemo.

Slovensko 24-člansko moštvo so pred odhodom finančno podprli poleg delovnih organizacij iz katerih so tekmovalci, še posebej »ŽELEZARNA« Jesenice, SOZD »GORENJE« Velenje in

SOZD združeni proizvajalci strojegradske Slovenije. Sodelavci smo Slavka pospremili na pot z željami, da v društvu najboljših kovinarjev Jugoslavije častno zastopa naše ime. Menili smo, da je že z uvrstitvijo med 16 najboljših kovinostrugarjev v Jugoslaviji storil dovolj. Toda Slavko bi ne bil Slavko, če nas ponovno ne bi presenetil z odlično uvrstitvijo na 4. mesto.

Delovna proizvodna tekmovanja imajo danes poleg družbenega tudi ekonomski pomen. Pospešujejo strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje v posameznih strokah. Tekmovanje kovinarjev to nedvomno dokazuje z ustvarjanjem pogojev, da se znanje in sposobnost kadrov odrazi v poslovnih rezultatih. Daje velik prispevek k povečanju produktivnosti dela in dohodka, izboljšanju tehnologije,

medsebojni izmenjavi izkušenj in dokazovanju ustvarjalnih sposobnosti.

To so besede iz pozdravnega nagovora Zvonimirja HRABARJA - predsednika predsedstva ZSJ, kovinarjem - tekmovalcem v Banja Luki.

Kljub temu, da star pregovor pravi »da ena lastovka še ne prinese pomladi« je Slavko dokazal, da so v našem kolektivu sposobni in strokovno usposobljeni delavci. Poleg osebne afirmacije je afirmiral tudi ime naše TOZD in DO širom po Jugoslaviji. Če bo o nas vzdrževalci sedaj tudi v domači hiši kdo mogoče začel razmišljati malo drugače, predvsem o naši sposobnosti in pomembnosti v proizvodnem procesu, je Slavkov uspeh še toliko pomembnejši.

Ivan RUČIGAJ

Nagrada za dobro delo

V sklepu št. 331 delavskega sveta tozda Transport in skladišča je zapisano: »Rudiju Fajsu in Stanku Arnšku se izplača enkratna nagrada ... ker sta s svojim delom in rednim vzdrževanjem viličarja, doprinesla, da kljub temu, da sta to stara stroja, letnik 1977 in 1978 še danes obratujeta brez večjih popravil. Zaradi rednega vzdrževanja in čuvanja osnovnega sredstva, je bilo opravljenih enkrat več ur obratovanja, kot je bilo predvideno. Delegati so mnenja, da je zelo spodbudno tudi na tak način voznike stimulirati in motivirati za še boljše delovne navade, saj je naš skupni cilj doseganje boljših rezultatov dela.«

Stanko ARNŠEK, šestinštiridesletni šofer v Cinkarni vozi že 23 let.

Kako poteka vaš delovni dan?

Zjutraj, ko pridem na zborna mesto sem razporejen ali za ves dan na eno mesto, ali za posamezne ure. Potem vozim, nakladam in razkladam material.

Tudi sami vzdržujete vozilo?

Razne malenkosti popravim sam, da lahko čimprej delam naprej, ker vem, da ne bo nihče opravil dela namesto mene.

Kaj vam pomeni nagrada?

Bil sem presenečen in vesel. To je dobra stimulacija za nadaljnje delo. Menim, da bo sedaj vsak šofer bolj gledal na vozilo, ga pravočasno popravil in delal s čim nižjimi stroški.

Vaš predpostavljani zadržuje, da ste vestni in zanesljivi?

Nikoli ne odklanjam nobenega dela, tudi če je vreme še tako

slabo, kljub temu da nimam pokritega vozila.

Rudi FAJS, dvainpetdesletni voznik viličarja v Cinkarni vozi že 28 let.

Kako uspevate vzdrževati viličar?

Viličar je star 9 let in je vsak dan po 7 ur nenehno v obratovanju. Težjih okvar še ni imel, ker ga sproti dobro vzdržujem in pazim nanj kot bi bil moja last.

Kakšne so poti, po katerih vozite? Ceste so zelo slabe, veliko je jam in razpok, zato je težje ohranjati vozilo.

Ste bili presenečeni nad nagrado? Najprej nisem verjel, potem sem bil seveda vesel.

Je to za vas spodbuda?

Vsekakor.

M.G.

Proslava industrijskega gasilskega društva

V mesecu oktobru poteka 50 let, odkar je začelo delovati gasilsko društvo v Cinkarni. Upravni odbor društva je sklenil, da se ta dogodek slavnostno proslavi, kolikor pač dopušča finančno stanje društva in delovne organizacije. Program je potekal po naslednjem vrstnem redu:

Predsednik KPO Marjan Prelec po končani taktični vaji prevzema raport od poveljnika društva

Najprej, 4. septembra je bil posvet predsednikov in poveljnikov o požarnovarnostni preventivi v delovnih organizacijah s sodelovanjem med IGD in GD v celjski občini. Ob zaključku so si ogledali obrat barijevega sulfida in litopona.

Po tehničnem posvetu za izvedbo taktične vaje na objektu Cinkarne - tozda Grafike, katerega so se udeležili vodje poveljstev sosednjih društev, IGD in Zavod za požarno in reševalno službo Celje, je bila 24. septembra izvedena taktična vaja na te objekte. Vajo so organizirali in vodili Drago Cvrtila, Jože Kamenšek in Jože Kramperšek. Po končani vaji je raport od poveljnika društva, Cvrtila, prevzel predsednik KPO Marjan Prelec, ki se je članstvu zahvalil za uspe-

lo vajo in čestital k 50-letnici društva.

Istega dne smo v prostorih jedilnice odprli foto razstavo-pregled delovanja društva ob sodelovanju kulturnega programa učencev glasbene šole iz Celja pod vodstvom Vošnjakove in Pajturjeve. Ekspozate je pripravilo Društvo Ljudske tehnike. Del ekspozatov sta pripravila Lamper in Žele, karikature pa Horvatič. Za organizacijo razstave so poskrbeli Horvatič, Smole in Žagar.

25. septembra je bila slavnostna seja društva v prostorih Doma železarjev na Teharjih. Seji so prisostvovali člani IGD Cinkarne, predstavniki družbenopolitičnih organizacij ter predstavnik KPO Leopold Slapnik, delegati vseh sosednjih GD in

IGD ter delegacija iz DVD Saponie Osijek. Seje so se udeležili tudi bivši predsednik društva Franc Poklšek, vodja službe za varstvo pri delu Franc Glušič, Pejanovič in direktor Zavoda za reševalno in požarno službo Jelenko.

V kulturnem programu so so-

odeljena so bila tudi republiška odlikovanja, ki jih je podelil načelnik Gasilske zveze Slovenije tov. Sentočnik. Prejeli pa so jih: **Drago Cvrtila, Jože Ljubič, Katica Lipovšek in Industrijsko gasilsko društvo Cinkarne.**

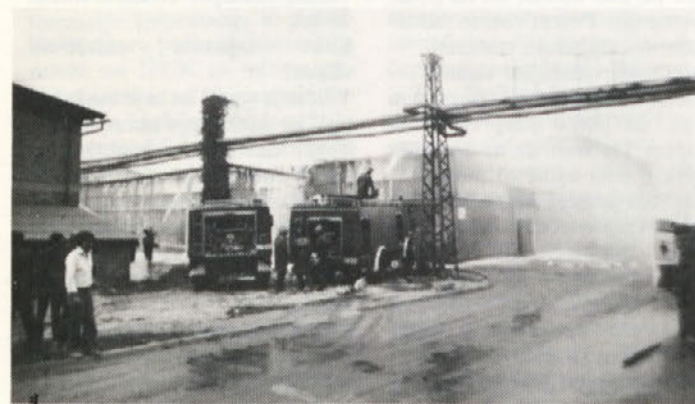
Občinska gasilska priznanja je podelil poveljnik Občinske gasilske zveze Celje, tov. Pasero. Prejeli so jih: **Milica Končan, Srečko Fidler, Ivan Rženičnik, Jože Pangrl, Vinko Žagar in Ludvik Zgamažster.**

Predsednik cinkarniškega društva je ob 50. letnici društva podelil plakete: **Marjanu Prelecu, Leopoldu Slapniku, Stanku Leskovšku, Karlu Macuhu, Karlu Ramšaku, Francu Poklšku, Ivanu Bajcu, Katici Lipovšek, Francu Glušiču, Dragu Cvrtili, Ivanu Paseri, delavskemu svetu Cinkarne, izvršnemu odboru konference sindikata, industrijskim gasilskim društvom EMO, Štore, Metka, Peko, gasilskim društvom Gaberje, Škofja vas, Vojnik, Ljubečna, Teharje, Zagrad - Pečovnik, DVD Varteks, Ljudski tehniki Cinkarne, Zavodu za požarno in reševalno službo Celje in Občinski gasilski zvezi Celje.**

Predsednik društva Janko Rebov je podelil tudi plakete naslednjim veteranom: **Karlu Kukoviču, Slavku Vervegi, Jožetu Valenčaku, Cirilu Pesjaku in Bogomiru Franku.**

Tudi služba prve pomoči je bila ob vaji polno zasedena

Taktična vaja na objektih grafike je nazorno prikazala vse elemente gašenja in reševanja

Gasilska vozila, pripravljena za predajo raporta

Pismene zahvale IGD Cinkarne pa so dobili: **Mijo Balaško, Stanko Kramperšek, Ivan Žnidar in Jože Mastnak.** Za dolgoletno sodelovanje, kot poveljnik IGD Cinkarne je prejel spominsko

sliko **Stanko Leskovšek.** Ob 50 obletnici je društvo izdalo tudi posebno brošuro in jubilejne značke.

J. R.

Zgodovinski prikaz delovanja društva ob 50. letnici je podal predsednik Janko Rebov

Načelnik GZS podeljuje republiška gasilska odlikovanja

Pozdrav prihodu gasilskega prapora

Kupljeno za »S« kislino

Turbinski ventilator oziroma vetrilo, o katerem je pisalo časopisje, za katerega je bilo postavljeno delegatsko vprašanje, in o katerem je želel informacijo delavski svet DO, je bil nabavljen za razreševanje naloge iz programa ekonomske in ekološke sanacije Cinkarne.

V Cinkarni smo o tem obširno pisali že v slavnostni številki Cinkarnarja, ki je izšel ob zagonu S-kislino, novembra 1982.

Program ekonomske in ekološke sanacije iz leta 1978 je namreč zahteval, da po zagonu S-kislino, poleg zaustavitve obrata za proizvodnjo žveplove kisline PIK, ukinemo še piritno linijo. Da je ta ukinitve negospodarna, se je kot že velikokrat dosedaj, pokazalo tudi ob zadnjem izpadu S-kislino, zaradi požara na hladilnih stolpih maja 1987, saj proizvodnja TiO_2 ne bi imela dovolj surovin.

Zato smo v letu 1982 predvideli in načrtovali dopolnitev izgradnje S-kislino, v kateri smo predvideli prevzem SO_2 plinov iz pražarne piritne linije KKČ na S-kislino. V ta namen je bil nabavljen tudi potreben ventilator.

Dopolnitev oziroma sprememba bi omogočila 30 do 40 odstotno zmanjšanje potrebnih deviz. Hkrati pa bi za proizvodnjo žveplove kisline še naprej uporabljali domače piritne, kar je strateško in ekonomsko pomembno, ob zmanjšanju SO_2 , kot je predvidel program sanacije:

Izvor	Emisija kg SO_2/h			Zmogljivost t $H_2SO_4/leto$		
	1982	Ob zagonu	Po prevz.	1982	Ob zagonu	Po prevz.
PIK	72	-	-	22.000	-	-
KKČ-piritna	142	142	-	55.000	55.000	-
KKČ-ferosulf.	155	155	155	55.000	55.000	55.000
S-kislina	-	68	64	-	160.000	151.000
Skupaj	369	365	219	132.000	270.000	206.000

Program sanacije je Cinkarno tudi obvezoval, da ne bo širila zmogljivosti po letu 1982 nad 200.000 t letno.

Stanje, predvsem nabava elementarnega žvepla in prodaja žveplove kisline (leta 1984 216.508 t, leta 1985 240.332 t in leta 1986 202.495 t), se je spremenilo in načrtovanega prevzema SO_2 plinov iz piritne pražarne na novo zgrajeno S-kislino, nismo uresničili.

Zaradi dolgega dobavnega roka smo ventilator uvozili že v letu 1985 v vrednosti 42.741.014 din. Njegova vrednost je knjižena v Metalurgiji na konto investicij v teku, njegova sedanja, revalorizirana vrednost znaša 79.745.756 din.

Samoupravna delavska kontrola DO in UNZ Celje, ki sta pregledali in preiskali vse v zvezi z njegovo nabavo, sta ugotovili, da sta bila sprejeti sklep in izvršena nabava po predpisani pravno-samoupravni poti in sta ustavili postopek. Primer vetrila je obravnavala tudi Komisija za družbeno nadzorstvo pri Skupščini občine Celje.

Ventilator je primerno zaščiten in skladiščen in čaka, da ga v primeru odločitve vgradimo, skupaj z ostalo predvideno opremo. Za to investicijo je namreč v celoti pripravljena projektno tehnična dokumentacija. Možnost vgradnje je namreč še vedno aktualna. Pri sedanjem ponovnem odločanju, kaj storiti na področju obstoja in nadaljnega razvoja proizvodnje žveplove kisline v Cinkarni, to varianto enakovredno obravnavamo kot ostale.

Če pa ustavimo KKČ - piritno linijo kot je zapisano v programu ekološke sanacije iz leta 1978, bi bila naša zmogljivost med 206.000 in 215.000 t žveplove kisline na leto sicer še dve leti zadostna, vendar ob zmanjšani ekonomičnosti in ob večji odvisnosti od uvoženega žvepla in ob zelo onemogočeni fleksibilnosti proizvodnje, ki je v tem težkem in spremenljivem družbeno-ekonomskem trenutku, za našo stabilnost in socialno varnost najpomembnejša.

IZ SRCA ZA ZDRAVJE

Ker se v občini Celje odločamo za četrti samoprispevek, ki naj bi bil namenjen zdravstvu, nekaj pozornosti o tem nameenjamo tudi v našem časopisu.

NEKAJ OSNOVNIH VPRAŠANJ

Kaj je z osrednjem medicinskim objektom?

Za dokončanje potrebujemo še 15 milijard din.

Kako je porabljen dosedanji denar od občanov?

Zbrali smo 3 milijarde in 806 milijonov din. Dve milijardi in 847 milijonov din je že porabljenih, 959 milijonov pa je namenjenih nakupu novega rentgenskega aparata in nadaljevanju modernizacije bolnišnice.

Kaj bi storili s sredstvi četrtega samoprispevka?

- adaptacija enote za novorojenčke in ginekološko porodniški oddelek v starem delu (450 milijonov),
- adaptacija pediatričnega oddelka (231 milijonov),
- izgradnja novega transfuzijskega oddelka v novem objektu (555 milijonov),
- izgradnja infektološkega oddelka (600 milijonov),
- izgradnja dermatovenerološkega oddelka v novem objektu (400 milijonov),
- nabava CT aparata in priprava prostora (1.400 milijonov), skupaj torej 3.636 milijonov din.

Kakšen bi bil četrti samoprispevek?

En odstotek od neto osebnega dohodka, kar je manj kot od dosedanjega, ki se je izteklo (1,4 %).

Kaj, če referendum za četrti samoprispevek ne uspe?

Predračun amortizacijskih sredstev za bolnišnico Celje za leto 1987 znaša 407.707.739 din, kar ne zadošča za tako velika investicijska dela. En sam RTG aparat, ki je nujno potreben za diagnostiko, stane po letošnjih cenah 950 milijonov din. Izrazi se v desetih letih. Ena gama kamera stane 250 milijonov din, itd. Tako bomo delavci in občani celjske regije še naprej trpeli slabe prostorske razmere in neustrezne pogoje dela pri zdravljenju in iskanju zdravstvenih storitev. Zdravstveni delavci pa bodo še naprej nezadovoljni, ker ne bodo mogli nuditi vsega kar vedo in znajo.

November - mesec boja proti alkoholizmu

Po definiciji svetovne zdravstvene organizacije je alkoholizem socialno medicinski problem, ki se pojavi zaradi prekomernega uživanja alkoholnih pijač in zapušča pri vseh vidne telesne, duševne in družbene odkolone. Skoraj vsi naši ljudski običaji in navade so povezani s popivanjem. Vsak človek, ki pije ali se včasih napije, še ni alkoholik, kajti večina naših ljudi pozna zmernost tudi pri pitju. Iz ljudi, ki se pogosto opijejo ali vsak dan po malem pijejo, nastanejo alkoholiki ali alkoholomani.

Alkoholizem je oblika opijanja, pri katerem osebe, ki pijejo alkoholne pijače, alkohol tako zaslužuje, da se pri njih začne kazati telesne in duševne motnje, ki rušijo tudi njihove družbenoekonomske odnose. Tudi pri nas je alkoholizem veliko družbeno zlo, ki kvari odnose med ljudmi in razdira družine. Najhuje pa so prizadeti otroci alkoholikov, ker so moralno in gmotno ogroženi. Posledice alkoholizma so fatalne (pretepi, izostanki z dela, padec delovne sterilnosti, nezmožnost za delo, nezgode pri delu, prometne nezgode, pa celo invalidnost in umori).

Pri nas se alkoholizem nevarno širi, še zlasti v zadnjem času, ko se slabša življenjski standard,

in ne ogroža samo odraslih ampak tudi vse več mladine.

Vzroki, ki zavajajo ljudi k popivanju so objektivni in subjektivni, ter se med seboj močno prepletajo. Objektivni vzroki so tisti, ki niso odvisni od posameznika, ampak od njegove okolice in družbe. Alkoholizem je tudi posledica vzgojnih napak in razvad.

Subjektivni vzroki izhajajo iz človekove osebnosti kot so: nezmožnost za družbeno prilagajanje, negotovost, nezaupanje vase, tesnoba in osamljenost, nepravilen odnos do kolektiva in negativen odnos do dela. Raziskave so opozorile na nizko kulturno raven alkoholikov in na njihovo brezbriznost do družbe, neodgovornost do družbene imovine, do družine. Ne prilagajajo se delu in pogostokrat menjujejo delovna mesta. Mnogi pijejo že na tešče in med delom. Večina alkoholikov je napadalna in nevarna za okolico ter ne sodeluje pri vzgoji svojih otrok. Alkoholizem je zelo pogosten vzrok za ločitev zakona. Alkoholizem je neka vrsta navade, zato ga tudi imenujemo alkoholomanija. Čezmerno uživanje alkohola je največkrat vzrok, da se človek izogne problemom in neugodni situaciji, ter jo skuša z alkoholom olajšati. Vzroki so še zlasti samota, družbene krivice,

velikokrat pa so alkoholiki čustveno labilne osebe.

Alkoholizem se navadno prične v starosti med 15 in 25 letom in potem traja vse življenje. Vedeti pa moramo, da lahko vsakdo postane alkoholik.

VPLIV ALKOHOLA NA ORGANIZEM

Alkohol je živčni strup, ki v prvi fazi vzbuja, v drugi pa paralizira živčni sistem. Obstajajo dve vrsti alkoholiziranosti:

- akutni alkoholni opoj
 - kronični alkoholizem
- Kronični alkoholizem povzroča več faktorjev, kot so dedni, psihična konstitucija in socialne okoliščine. Za označbo kroničnega alkoholizma je bistvena izguba kontrole (če človek, zasvojen z alkoholom, spijs samo en kozarec alkoholne pijače, pije naprej vse do opitosti) in nezmožnost abstistence (človek ne more biti niti en dan brez alkohola).

ZNAKI KRONIČNEGA ALKOHOLIZMA

1. **Psihični** - pri človeku, ki pije več kot 10 let, ugotovljamo znake mentalne in moralne toposti - proti drugim so dokaj prijazni, doma pa razgrajajo, tepejo ženo, so grobi in brezčutni. Če se alkoholizem stopnjuje, lahko privede do psihoze kroničnih alkoholikov, ki se imenuje rium tremens z vizuelnimi prividi, slabim spanjem, drhtenjem rok, glave, nejasnim govorom, širokimi zenicami itd. Ena od oblik psihičnih sprememb pri kroničnem alkoholiku je tudi alkoholno ljubosumje.

2. **Živčne bolezni** - to so spremembe živčevja, ki se pripisujejo alkoholu in njegovim strupenim učinkom ter pomanjkanju vitaminov, kar je pogost pojav pri kroničnih alkoholikih zaradi preslabe in neustrezne prehrane. Preveliko uživanje pijače privede do bolečin v nogah, slabosti, izgube površnega in globokega zaznavanja. Zaradi odmiranja celic malih in velikih možganov pride do prizadetosti očesnih mišic (dvojna slika), apatija itd.

3. **Bolezni prebavnih organov** - kronični alkoholiki so osebe, ki imajo modro barvo obraza, motne krvave oči, slab apetit, veliko kašljajo, težko dihajo, imajo zatečene noge in povečana jetra, v trebuhu se jim nabira voda. Končno takšno stanje lahko privede do kome in smrti. Alkoholiki imajo najpogosteje kronični katar požiralnika in želodca ter cirozo jeter, redkeje pa srčne bolezni.

4. **Splošno zmanjšana obrambna moč organizma**

OBVESTILO

V delovni organizaciji vodimo evidenco tudi o naših umrlih upokojencih, zato bi bili zelo veseli, če nam bi pri tem pomagali. O smrti naših sodelavcev v pokoju večkrat ne izvemo, zato prosimo svojce, da to sporočijo v našo splošno službo, tel. 33112 interno 182.

ZAHVALA

Ob smrti drage mame **MILKE MANDIČ** se iskreno zahvaljujem sodelavcem obrata Rastnih substratov za darovano cvetje.

Hči Ivanka Kele

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta in starega očeta **SLAVKA KOŠIRJA** iz Arclina se iskreno zahvaljujem kolektivu Cinkarne za darovani venec in spremljanje na zadnji poti.

Žena Dragica, sin Slavko in hči Zinka.

OPRAVIČILO

Hudo smo bili žalostni, ko nam je v prejšnji številki Cinkarnarja tako grdo zagodel administrativni škrat, tembolj zato, ker nam ni vseeno, da ste prebrali napačne podatke o naših sodelavcih, ki so v juniju odšli v pokoj. Radi bi se opravičili, zato smo še enkrat preverili vse podatke. Zmotili smo se pri številu let delovne dobe v Cinkarni. Ludviku Jakobu, Francu Košenini in Petru Uršiču smo odvzeli tri leta, Fricu Kolšku štiri, največ, kar 14 let in pol pa Antonu Arčanu.

Ludvik Jakob je bil v CC 34 let (in ne 31),

Franc Košenina 36 let (in ne 33),

Konrad Žnidar 35 (in ne 34),

Peter Uršič 36 (in ne 33),

Fric Kolšek 36 (in ne 32),

Vinko Čakš 25 (in ne 23),

Franc Kovač 41 (in ne 40) ter

Anton Arčan 34,4 leta (in ne 20).

Upamo, da nam boste upokojenci in bralci to napako odpustili, saj se bomo potrudili, da jih v bodoče ne bo več.

Uredništvo

ZDRAVLJENJE

Obstajata dve obliki zdravljenja:
- v bolnišnici
- izven bolnišnice v dispanzerju za boleznir odvisnosti, in sicer v obliki individualne psihoterapije in skupinske psihoterapije. Zdravljeni alkoholiki se po zdravljenju vključijo v klube zdravljenih alkoholikov. V našem kraju imamo več teh klubov.

BOJ PROTI ALKOHOLIZMU

Po svetu skušajo alkoholizem zmanjšati na razne načine. Nekateri dežele so z zakonom prepovedale izdelovanje in točenje alkoholnih pijač, vendar pa zgolj s strogimi predpisi ne moremo preprečiti alkoholizma.

Za uspešen boj proti alkoholizmu je treba strniti vse družbene sile v načrtno in stvarno delovanje. Poudariti je treba zlasti preventivne pa tudi kurativne in prisilne ukrepe.

Preventiva alkoholizma se prične že v družini s primerno vzgojo. Če starša nista alkoholika, lahko primerno oblikujeta otroku poglede na alkohol. V obratnem primeru pa starša otroku ne moreta biti za zgled. Poleg pravilne vzgoje bi morali obstajati tudi družbeni ukrepi. Imamo sicer zakone, ki prepovedujejo točenje alkoholnih pijač osebam pod 16. letom, uživanje alkohola na delovnem mestu, točenje alkoholnih pijač že opitim osebam, toda to zakonodajo dosledno ne izvajamo. Zato je vse manj entuzijastov v boju proti alkoholizmu, kajti uspeha je zelo malo, vzroki za to so pa v širšem družbenem okolju. Okrepiti bi bilo potrebno vse službe, zavode in organizacije (zdravstveno, kadrovsko in socialno službo, sindikate, disciplinske komisije) in zahtevati dosledno izvajanje nalog pri preprečevanju in zdravljenju alkoholikov.

Alkoholizem kot socialno medicinski problem bo izginil šele, ko zanj ne bo več družbenega vzroka. Vprašanje je ali lahko to kmalu pričakujemo?

Družbeni vzroki pa so nizka življenjska in kulturna raven ljudi, navade in slabi medsebojni odnosi, zato nekateri na račun alkoholikov dobro živijo.

Vprašanje bralcev

Nova rubrika v Cinkarnarju z naslovom »Začnimo živeti zdravo« je pri bralcih naletela na dober odmev. Delavci razmišljajo o svoji pravilni prehrani, zato se obračajo v uredništvo v vprašanju, če je v jedilnicah mogo-

Začnimo živeti zdravo

KAKO NAJ HUIŠAMO

Nova rubrika ZAČNIMO ŽIVETI ZDRAVO bo redno izhajala v našem časopisu. V njej bo bralec z rednim branjem dobil odgovor na marsikatero vprašanje, ki je aktualno tudi danes. Vabimo vas k sodelovanju. Uredništvu posredujte želje in vprašanja, ki vas zanimajo in kaj bi radi vedeli v zvezi z zdravjem, življenjem in boleznijo.

Iz vprašanj, ki smo jih dobili od bralcev ugotavljamo, da je največ zanimanja za shujševalno dieto, zato bomo tokrat spregovorili o tem, kako naj bi hujšali. Ljudem s prekomerno telesno težo priporočamo, da shujšajo do primerne teže. Shujševalne diete, ki jih najdemo po raznih revijah, so lahko za naš organizem škodljive, zlasti za mladi organizem. Zato svetujemo debelejšim ljudem pregled v obratni ambulanti, kjer vam bomo določili vašo idealno težo, zdravnik pa bo določil primerno dieto posebej za vas.

Za shujševalno dieto moramo biti v prvi vrsti motivirani. Motiv je najtehtnejši pri osebah z različnimi obolenji, ki so povezane z debelostjo (npr. zvišan krvni pritisk, srčni bolniki, bolniki z obrabljeno hrbtenico, sladkorni bolniki itd.).

Vzrok za debelost je večji vnos hrane, kot pa jo telo porabi, predvsem so to maščobe in ogljikovi hidrati. Vzroki za debelost so zmanjšana telesna aktivnost, uživanje hrane zaradi psiholoških dejavnikov, kjer hrana

predstavlja eno od pomirjevalnih sredstev, redkeje pa hormonske motnje.

Debelost prinaša veliko neprijetnosti, težav in nevarnosti za zdravje. Pri debelih ljudeh pride hitreje do poapnenja žil. Le-to pa predstavlja večje tveganje za srčna obolenja in možgansko kap v poznejših letih. Pogostejša je sladkorna bolezen zaradi izčrpanosti trebušne slinavke. Zaradi preobremenitve organizma se zvišuje krvni pritisk, okostje in sklepi pa se pričnejo spreminjati, spremembe pa so združene z bolečinami. Zaradi slabe predihanosti pljuč so debelejši ljudje bolj izpostavljeni okužbam na dihalih.

Osebe s prekomerno telesno težo od 15 do 20 kg, hujšajo običajno brez večjih težav. Težje je hujšati tistim, ki imajo več kot 20 kg prekomerne telesne teže. Pri njih se ob hujšanju pogosto pojavljajo potrnost, razdražljivost, nespečnost, splošna utrujenost, čezmerna zaspanost in izguba volje za hujšanje. Še težje od hujšanja pa je obdržati dobljeno težo, če niso bili odstra-

njeni psihološki vzroki debelosti. Človek, ki se nagiba k debelosti mora predvsem spremeniti svoje prehrabene navade

NAVODILA ZA HUIŠANJE

- normalno zajtrkujte in le malo večerjajte
- pri kosilu si dajte na krožnik le polovični obrok
- ne jejte med obroki
- ne jejte sladkarij, oreščkov in podobnega ob gledanju TV
- ne pijte sladkanih in žganih pijač
- jejte počasi, hrano dobro prežvečite
- čim več se gibajte
- ne skušajte shujšati naenkrat
- svojo telesno težo kontrolirajte enkrat tedensko
- hujšajte pod kontrolo zdravnika

Hujšanje, pri katerem se povsem odpovemo hrani ali pa jemanje različnih tablet in preparatov je zdravju škodljivo in zelo nevarno. Popolna odpoved lahko pripelje do nevrotične neješčnosti (anorexia nervosa), to je stanje, ko telo popolnoma odklanja vsakršno hrano, kar lahko pripelje do popolne oslabitve organizma in celo do smrti. Tako hude posledice opažamo zlasti pri mladih dekletih. Skratka, problem debelosti ni le v količini zaužite hrane, temveč v režimu življenja in režimu prehrane, ki si ga zastavimo in vztrajamo pri njem. Če ne zmorete sami, se obrnite na nas, zato smo tu, da vam pomagamo!

Biserka Klanjšek

NE »NA ZDRAVJE«, AMPAK »ZA ZDRAVJE«...

Vodstvo skladiščnega poslovanja (tozd TiS) je v centralnem skladišču organiziralo predavanje s tematiko:

- posledice alkoholizma - predavatelj dr. Rajka Malinar
- alkoholizem kot socialno zlo - predavatelj viš. med. ses. Biserka Klanjšek.

Predavanja so bila organizirana predvsem v preventivnem smislu, kajti disciplinski ukrepi oz. ugotavljanje alkoholiziranoosti zanesljivo nima takšnega učinka, kot pa predstavitev vseh nevarnosti in posledic uživanja alkohola. Da je med delavci bilo precej zanimanja pričajo raznovrstna vprašanja, ki so jih postavljali obema predavateljema. Ker je bilo predavanje orga-

nizirano le za en del skladišč, nameravajo v novembru vse preostale delavce v skladiščih z še dodatnimi predavanji vsaj nekoliko približati razmišljanjem: PITI ALI NE PITI?

Prav tako se razmišlja, da bi bilo dobrodošlo tudi predavanje s tematiko o kajenju in njegovemu vplivu na zdravje. Vsekakor pa ni dovolj, če takšno razmišljanje obstaja le v enem delovnem okolju, temveč bi bilo dobro razmisliti o vsesplošnem osveščanju delavcev. Še posebej zato, ker imamo na razpolago resnično strokovno podkovane predavatelje.

Amadeo DOLENC

Cinkarne se ne da pozabiti

Letos junija se je upokojil dolgoletni sodelavec in inovator Branko PUSTOSLEMŠEK. Rodil se je leta 1929 v Lučah, pot pa ga je vodila od ladjedelnice 3. maj, Torpeda in EMA, do Libele. Dobro se še spominja, kako je takrat trdil: »V Cinkarno pa nikoli!« A leta 1955 ga je pot prinesla prav k nam, kjer je delal 32 let, vse do upokojitve. Najprej je bil kovinostrukar, nato je napredoval od strojnega energetika do samostojnega tehnologa v Energetiki. Vmes je zbral kar 8 inovacijskih izboljšav ter aktivno delal v samoupravnih organih, kar se mu je zdelo, kot sam pravi, sestavni del življenja in dela.

Branko Pustoslemšek

Mnoga doživetja v internaciji v BiH in Hrvaškem, v šoli v ČSSR, na udarniškem delu Brčko-Banoviči, so mu naredili življenje polnejše. Na vprašanje, kaj misli o prihodnosti Cinkarne, je dejal: »Cinkarna ima kapital v kadrih, ki je pravilno organiziran in usposobljen. Tehnik bi moral posegati v tehnologijo, ne pa da se kot v dosedanji praksi, ukvarja z organizacijskimi zadevami.«

Ker je bil v Cinkarni dostikrat tudi od jutra do večera, ob sobotah in nedeljah, je žena že nekaj let sestavljala spisek domačih del, ki jih je neprestano odlagal, je v šali dejal Branko, ki si življenje zna popestriti tudi s humorjem, prijaznostjo in smehom.

Jože VERDIČ je rojen leta 1931 v Dramljah. Preden se je leta 1960 zaposlil v Cinkarni, je delal v Gozdnem gospodarstvu v Šentjurju. V Cinkarni je delal 6 let v aglomeraciji in v Cinkovem prahu 16 let. Zaradi prahu je zbolel na pljučih. Zadnja tri leta je delal v Keramiki, kjer je bilo tudi težko delo. Zaradi sodelavcev mu je težko, da odhaja, ker so se dobro razumeli. V Dramljah bo kmetoval, dokler bo pač lahko, sicer pa mu prideta pomagat tudi hčerka in zet.

Jože Verdič

Ludvika ZAGMAJSTRA, rojenega leta 1930 v Kapeli, so prav tako po vojni šolali v ČSSR. Doma se je potem izučil za strojnega ključavničarja. V Cinkarno je prišel že leta 1949. Najprej je delal v pražarni, nato pa v mehanični delavnici. Šest let kasneje je moral v obrat Superfosfata, kjer je v desetih letih slabih delovnih pogojev izgubil vse zobe. V naslednjih letih je delal še v keramiki, investicijah, topilnici in nato zopet v mehanični delavnici. Vseskozi je bil aktiven delavec v sindikatu, gasilec, ukvarjal se je celo s kegljanjem. V Cinkarni je pustil 36 let in sedaj nima občutka, da bo mlada generacija kaj naredila. Meni, da se nekako ne znajde v svojo korist, niti v korist kolektiva.

Ludvik rad dela, zato mu je bilo težko prenehati. Povedal nam je, da bo že še kaj delal, zmeraj se kaj najde.

Ludvik Zagmajstra

Ivan COKAN, je rojen leta 1931 v Gorici pri Šmartnem v Rožni dolini, kjer ima tudi posestvo. V Cinkarno je prišel leta 1955 in delal kot zidar - šamotar vseh 32 let. Tudi on je bil invalid, zato je zadnjih 10 let delal polovico delovnega časa. V pogovoru je dejal, da bi morala biti v Cinkarni boljša disciplina, več avtomatizacije in čistejši obrati. To pa je vizija, ki pa jo bodo

morda uredničili mladi. V pokoju bo vrtičkal.

Ivan Cokan

Mijo Jenič

Mijo JENIČ, rojen leta 1930 v Slatini pri Negotinu je prišel v Ljubljano, ker ni bilo dela v Srbiji. Leta 1963 se je zaposlil v Cinkarni in delal v pražarni in cinkovem belilu. Postal je invalid in se predčasno upokojil. Delal je težka dela v treh izmenah. V pokoju bo moral počivati.

Matej KOŠAK je iz bližine Podčetrčka. Rojen je leta 1932, v

Matej Košak

Cinkarni pa je delal 22 let. Bil je mizar in parketar, čeprav je delal tudi kot zidar domala v vseh obratih delovne organizacije. Matej meni, da mladi grdega dela ne bi delali. V pokoju bo pomagal ženi.

V Karnijskih Alpah

(Nadaljevanje iz zadnje strani)

Naš up ni bil zaman. Proti poldnevju se je vreme spreverglo, veter je razgalil oblake in nad kočo se je prikazalo zasneženo pogorje. V trenutku smo bili v popolni »bojni opremi«. Vzpon na vrh nam je oskrbnik zaradi snega odsvetoval. Vendar se je vreme naglo popravilo in ko smo prišli do odcepa za vrh, je bila skušnjava prevelika. Res je bilo na tleh 10 do 15 cm snega, toda nekaj težav smo imeli le v zgornjem delu, kjer smo naleteli na gladke in nezavarovane žlebove in je bilo treba poiskati oprimke na mokri zasneženi skali.

Na vrhu se nismo dolgo zadrževali, ker je pihal veter z močnimi sunki in tudi temperatura je bila pod ničlo. A naš trud je bil poplačan. Na nebu je bilo vedno več modrine in, skoraj neverjetno, na jugu se je v soncu svetlikalo Jadransko morje. Naglo smo naredili nekaj posnetkov, razgledovanju pa smo se posvetili malo nižje. Okrog nas je bila cela paleta barv: rjave skale, pokrite s snežno belino, spodaj pa vabljiva zelena kopasta pobočja. Kmalu je tudi na nas posijalo sončce in nas ni več zapustilo.

Po znani Spinottijevi poti (njeno divjo strmino smo lahko ocenili šele spodaj) smo se spustili do Rifugio Langbertenbi ob jezeru Volaja. Velika planinska koča stoji na italijanski strani Volaja, gorsko jezero izredno lepe modre barve, je v neposredni bližini na avstrijski strani. Vmes teče

meja, ki pa je v resnici ni nikjer videti. Avstrijci imajo na drugem koncu jezera svojo kočo, ta pa je precej draga, saj zahtevajo samo za vstop sedem šilingov.

Čas nas je začel priganjati, zato smo se po najkrajši poti odpravili v dolino. Žejo smo si gasili v bistrem hudourniku, kajti sonce je še vedno močno pripekalo.

Še malo osvežitve v bližnjem potoku, zadnji skupinski posnetek ob koči Tolazzi, in že se vračamo domov po isti poti, kot smo prišli. V začetku smo bili pod vtisom dogodkov preteklih dni zelo zgovorni, potem pa nas je počasi vse premagala utrujenost in od časa do časa je bilo slišati le brnenje avtomobila, ki je vztrajno požiral kilometre proti meji. S poti proti Trbižu mi ostaja živo v spominu Montaž. Ko smo se vozili skozi mrak, se je izza temnih vrhov prikazal mogočen skalnat masiv, ki je žarel v vseh barvah večerne zarje, na njegovem temenu pa je lebdel, kot v pravljici, velik rožnat oblak. Nekaj dolgih trenutkov in pravljica je izginila.

V treh dneh smo naredili dolgo pot, doživeli marsikaj zanimivega, spoznali smo ljudi, življenje in kraje v obmejni Furlaniji; občudovali smo italijanske avtoceste. Tudi vreme nam je bilo več ali manj naklonjeno in tako smo se v tistih poznih nočnih urah zadovoljni vračali proti domu.

Nenavadni Bojanov konjiček

Bojan EKSELENSKI, star 23 let, kemijski tehnik, zaposlen v obratu organskih barvil v Kemiji ima nenavaden konjiček. Piše roman o znanstveni fantastiki, se ukvarja z avdio problematiko in študira ob delu kemijsko tehnologijo.

Kako zmoreš vse?

Zato pač pišem in študiram dlje, kot bi drugace.

Kako si prišel do zamisli, da bi pisal roman s to tematiko?

V osnovni šoli sem bil v slovenščini zelo slab. Da bi dobil potrebno pismenost sem začel veliko brati. Všeč so mi bili zgodovinski in dokumentarni romani, najbolj pa znanstvena fantastika.

Hkrati sem se začel ukvarjati z astronomijo. Imel sem dober daljnogled, nakupil sem si tovrstno literaturo in kmalu prešel na težko astronomijo in atomsko fiziko. Tako so me znanstvenofantastični romani začeli s svojimi pomanjkljivostmi jeziti. Le-ti so se začeli nekje na sredini, ali pa bili brez pravega konca. Zato sem začel razmišljati, da sam poskusim z romanom.

Kako daleč si že prišel?

Začel sem leta 1983, s predpostavko, da bo veliko dela. Doslej sem napisal dva dela, tri pa imam še nedokončane, ker de-

lam paralelno. Roman z naslovom »Iskanje zgubljenih tisočletij« bo imel šest delov. Kasneje, po objavi, načrtujem da bom napisal še prvi in osmi del.

Pišeš samo roman?

Vmes sem napisal nekaj krajših del, zaključenih celot. Eno od teh sem dal v objavo za Cinkarinar, v katerem boste lahko spoznali moj način pisanja.

Ukvarjaš se tudi z avdio problematiko?

Tudi ta dejavnost me navdušuje, zato pa imam manj časa za roman. Omenjeni roman želim napisati tako, da se bo začel z nastankom našega vesolja in končal z njegovim propadom.

M.G.

HI-FI - visoka zvestoba

V našem glasilu vas od te številke naprej pozdravlja nov sodelavec, avtor serije člankov s področja hi-fi in avdio problematike. Prav gotovo bo marsikdo, predvsem mlajši bralci CINKARNARJA, z velikim zadovoljstvom prelistal glasilu, ki je s tem postalo še raznolikejšo, polnejše. Kakšen bav bav je to, se bodo vprašali malce manj poučeni bralci?

Sama zasnova bo temeljila na stiku z bralci, povzetkih iz raznih tujih in domačih revij ter lastnimi testi in opisi glasbenih aparatov. Predvsem predstavitev in testi bodo oblikovani tako, da bodo dostopni povprečnemu delavcu Činkarne. Pri oblikovanju članka lahko sodeluje vsak, predvsem v obliki vprašanj, na katere bom redno odgovarjal. Možni bodo tudi neposredni stiki in poslastica za konec leta... javna demonstracija nekaterih hi-fi komponent.

Vendar, preden se začnemo ukvarjati s konkretnimi stvarmi, naj nepoučenim bralcem, ki jih stvar zanima, podam nekaj osnovnih pojmov.

Kaj je hi-fi? Kdaj je nek aparat hi-fi?

Pod hi-fi razumemo vse glasbene aparate, ki so namenjeni

visoki in verni reprodukciji zvoka. Kdaj je to? O tem odločajo posebno standardi, ki določajo merne parametre, na osnovi katerih se določi stopnja kakovosti določenega aparata. Hi-fi torej tisti glasbeni aparat, ki ustreza standardom, ki predpisujejo določeno stopnjo kakovosti in je tehničnega značaja. Zakaj podarjam tehničnega? Obstaja tudi metoda subjektivnega ocenjevanja, ki pa je bilj podvržena okusu posameznika.

Kakšni so merni parametri? To so merjenja raznih popačenj, ki nastanejo pri prenosu električnega signala, neenakomernosti raznih elektromotorčkov, mehanične napake, nivoji šuma, oziroma parazitskega signala, itd. S posameznimi parametri se bomo spoznali, ko bom predstavil posamezne hi-fi

komponente.

V kakšni obliki se ponujajo hi-fi komponente? Na prepolnem zahodnem tržišču in tudi pri nas je moč izbirati med integriranimi in posameznimi sistemi. Velja pravilo, višja je stopnja kakovosti, na manjše funkcionalne enote se razbija hi-fi linija. Komercialno so dostopne naslednje osnove hi-fi komponente: Osnova sta laserski (CD) ali analogni gramofon. Sledi hi-fi tuner po domače radio, hi-fi kasetofon in kot jedro, hi-fi ojačevalce, ter hi-fi zvočne omarice. Sem sodi tudi hi-fi video rekorder, a ker ni to čista hi-fi komponenta, bom ta tip zapisa zvoka postavil na stran. V hi-fi linijo se je vrnil že nov član družine, digitalni kasetofon, famozni DAT, ki v tem trenutku buri duhove na zahodu. Predstavitev so, a prodaja še ne teče. Tudi o tem vas bom obveščal.

V kakšni obliki proizvajalci ponujajo svoje aparate? Najosnovnejša, najcenejša in seveda ne najbolj kakovostna varianta je glasbeni center, ki v enem ohišju združuje gramofon, ojačevalce, radio in kasetofon in se prodaja skupaj s pripadajočimi zvočniki. V čem je problem centrov? Komponente so precej povezane, pri čemer mislim na skupni transformator in medsebojne negativne učinke.

Druga oblika je kasiver. To je integrirna celota ojačevalca, kasetofona in tunerja. Ta tip komponente že nudi solidno kakovost in lahko zadovolji manj izbirčne in tudi zahtevne ljubitelje dobrega zvoka. V novejšem času dodajajo še CD reproduktor, kar pa še ni pravilo, a je trend integracije CD-ja z drugimi komponentami za pričako-

vati. O primerih kasneje.

Tretji tip integracije je resiver, po domače radio. To je integrirna celota tunerja in ojačevalca. Še do nedavnega se v resiver niso vgrajevali kakovostni ojačevalci in tunerji, a danes se je stvar spremenila na bolje. Obstaja že cela vrsta tehnično popolnih resiverjev. Mikroprocesor je tukaj že dobil svojo vlogo pri neštetih koristnih in kozmetičnih opravilih.

Obstajajo tudi zasebni kasetofoni, ki so lahko enojni, dvojni, avtorevers, mehanski ali kompjuterski, pač glede na ceno.

Ojačevalce je v visokem razredu kakovosti razbit na predojačevalce in izhodni, močnostni ojačevalce. Popularna oblika ojačevalca so integrirni ojačevalci, ki jih je moč dobiti v širokem cenovnem razponu, od sto tisoč dinarjev naprej.

Tuner (radio) je lahko mehanski, analogni ali digitalni, ki je izpopolnjen do tehnološke špiče, ki velja milijon in več novih dinarjev.

To je komponenta, ki služi za sprejem radijskih signalov.

Tu je še gramofon, ki ga vsi poznamo in zvočne skrinje. Kaj predvidevam v prihodnosti? Najprej seznanitev s posameznimi komponentami in test vrhunškega dvojnega kasetofona znanne japonske firme SANSUI, ki jo poznalci dobro poznajo. Opisal bom tudi kombinacijo z ustreznim izvorom zvoka. Kasneje bom paralelno z opisom posameznih komponent podal primere iz tuje ali domače avdio-produkcije. Pišite, sprašujte, kajti le tako bom lahko ustregel širšemu krogu bralcev.

Bojan Ekselenski

ZNANSTVENA FANTASTIKA

Rešitelj

Piše: Bojan Ekselenski

Galaksija je že dolga stoletja ječala pod težko krono altenskega cesarstva. Le še kraljestvo Atlantida, država šestih svetov, se je upirala navalu skrivnostnih zavojevalcev. Nihče izven cesarstva ne ve, kaj se skriva na »produkcijiskih« svetovih, a o grozotah, ki se tam dogajajo, kroži na stotine zgodb. Toda kaj se v resnici dogaja?

Noč je bila mirna in polna sijočih zvezd nedosegljive lepote. Milan je opazoval ta čarobni svet skrivnosti. V glavi so se mu podile neverjetne ideje in misli.

Kaj se skriva v soju sijajnih svetlobnih pramenov? Zakaj je vsa ta neizmernost tako daleč, a obenem kot na dlani? Le kaj mislijo bitja, ki mogoče živijo na teh svetovih, nam tako oddaljenih in nedosegljivih. Ko

bi lahko videl takšen svet...

Iz sanj ga prebudi hladen veter, ki je naznanjal bližajočo zimo. Pogled mu pade v gozd pred hišo in jaso, ki ga je ločevala od kraljestva zelenih smrek in borovcev. Obrne se in izgine skozi vrata v toplo notranjost nizke hiše.

Pol ure kasneje že leži v topli postelji. Počasi se potopi v svet vse-mogočnosti in neomejenosti sanj. Toda ne! Občuti, kako ga neka sila trga iz telesa. Nemočno se obrača in bori z neznanim napadalcem, ki trga njegovo dušo iz telesa. Zaplava v rahlo sijočem prostoru. Neverjetno. Zavest mu polnijo čudne zgodbe o nekakšnih vojnah in boju za svobodo. Kdo hudiča so ti Mehanotropi? Kakšna Atlantida? Sedmi planet? Kje in kako?

Misli mu zmedeno vsrkavajo nenavadne prebliske, ki kar sami vdirajo v zavest. Je to podzavest? Saj ne vem, kaj se sploh dogaja! So to

sanje? Čudno... od kod ta svetloba? Naenkrat okolica obstane. Svetloba začne zapolnjevati obris nekega bitja. Napne vse moči, a nikakor ne more razločiti niti osnovne siluete. Vanj udari val miselne energije:

»Zmeden si, a v sebi čutiš srečo. Da, tako je Zemljan. Vrnili si se družini, ki ji pripadaš. Kje si? V četrti dimenziji in tvoj duh bo kmalu dosegel zrelost. Ti si naše zadnje upanje. Naša civilizacija je pod smrtonosnim udarom zavojevalec. Smrti si med mojimi brati in kraljestvo Atlantida bo pokopano v temi suženjstva. Edini način, da uničimo mehanotropo je uničenje njihovega matičnega planeta. Toda do tja ne more nihče od nas. Pregrada smrti je pokopala že nešteto poskusov in zadnje upanje si ti. Tvoj duh je nekaj izjemnega. Ti si še zadnje upanje. Časa ni veliko. Ti in jaz sva na meddimenzijskem polju in čas za pogovor je omejen s konstanto stabilnosti.«

»Kdo si? Zakaj prav jaz? Kaj je moja naloga?«

»Počasi.« mirno odvrne silueta, ki je zaznala Markov nemir.

»Sam, brez kakršnekoli pomoči boš moral z lastno močjo prebiti pregrado in z razumom zмести in duhovno razgraditi njihov centralni računalnik, ki usklajuje njihove armade. V trenutku zmede nastopimo mi s svojo floto, ki čaka v senci tretje dimenzije. Način, s katerim boš to storil boš sam odkril, kajti mi smo nemočni in že neštetokrat uničeni. Smrt je strašna in uničujoča.«

»Aha! Sedaj potrebujete nekoga, ki vam ga ne bo žal žrtvovati. Raje se vrnem v svoje sanje, kot da sem nekakšen vojščak v vaših. Hvala za gostoljublje v podzavesti«, odvrne, a silueta noče in noče izginiti. Njegov razum še močneje zapolnjuje grozote zadnjega dvoboja dveh načinov življenja. Spozna, da je njegova zavest ujeta v časovni zanki, iz katere je samo en izhod. Izbire nima...

»Prav. Kdaj in kako krenem?«

»Počasi, tvoj duh se ni pripravljen za dvoboj. Potreben si vaje, odvrne bitje in okolje spremeni barvo.

»Torej začniva,« reče, in tok misli obarva rob dimenzije. »Najprej, ravnaj se le po občutkih. Tehnika je podvržena vsem mogočim vplivom, a duh le občutkom. Prepusti se notranjemu občutku in misli z njim. Pregrada je močna. Najprej bo poskušala zмести tvoja čutila. Ti si na to imun. Toda razbitje osebnosti je prva prava preizkušnja. Ne smeš dovoliti, da ti del duha pobegne, kajti uporabljen bo proti tebi, ker te najbolj pozna, saj je tvoj del.«

»Kako to?« je presenečen Marko in naenkrat vanj nekaj udari. Trgalo ga je in poskušalo odnesti del njegovega jaza.

Groza, saj me bo ubilo. Neec! Iz njega udari mogočen tok misli. Polje je divje zatrepetalno in svetloba izgine. Iz daljave zasliši medel odsev: »Urejenje je končano, sedaj si na poti k pregradi. Uničil si senco četrte dimenzije in s tem svoje zaklonišče. Naj te sreča in razum spremljata. Narod Atlantide je s tabo...« glas se izgubi v daljavi, nedosegljivi misli. Naenkrat se znajde v nekakšnem

črnem predoru, obsijanem z vrtinici milijonov zvezd. Strahovita energijska praženja so se razbijala na polju sil. Njegova dojemanja so nedorasla spektakularnosti dogajanj okoli njega in to ga v prvem krogu reši...

»Stoj!« zadoni iz globine vedno ožje predora. Obstane in opazuje okoli. Ne zaveda se, kje je. Odvrne v praznino črnega ovoja:

»Kdo si ti, ki me ustavlja?«

»Jaz sprašujem« odvrne, in občuti povečan pritisk. V trenutku reagira. Izstreljiv močan tok misli, ki udari v temo.

»Nimam rad, da me kdo ovira na poti,« zadoni in začuti le še šibak odmev razbite zavesti. Predor se v trenutku razblini in ovije ga divjanje ognjenih sil. Nekaj ga zbada v podzavesti. Nekaj, kar še ni nikoli občutil. Izstreljiv nov tok misli. Ognjeni vihar zaniha v ritmu misli in prebode ga odločen glas, šepet okolice:

»Kaj delaš v središču zvezde? Kaj ti ni vroče? Okoli tebe so vsi graditelji stvarstva, le ti še manjkaš, da bo zbirka popolna. Jaz rad zbiram elemente. Prepusti se lepoti prasreče, »ga preleti in komaj zbere dovolj moči, da udari v okolico odločen odgovor:

»Ti si graditelj mojega duha. Vsa moč tvoje zvezde je le tihi slavošpev slabosti. Pokaži se, če imaš dovolj moči!«

»Jaz...« zastanejo zvezdi misli in to je bil trenutek udara: »Ti si le utvara, preblisk v izgubljeni dimenziji, ki je le za strah in smrt. Konec je s tabo. Jaz sem tukaj in prevzemam tvojo zvezdo, tvojo moč,« nakar se v trenutku vsa ognjena ujma spremeni v čisto medzvezdno prostor. Marko se je zavedal, da je vstopil v Pregrado.

Kje je ta svet duhov? Kje? Vseposod le praznina. Nobene zvezde, nobenega zrnca svetlobe. Kje sem sploh?

Odgovor, ki se mu kar sam ponudi ga zmrazi.

Saj to ni mogoče... črna luknja. Nad njem jedrom sem...

»Ha, ha, ha, končano je s tabo, ki seješ strah, konec! Večno konec! Poglej okoli sebe... vse izginja v drobnoju smrti, ki se ji ne moreš izogniti. Pregrada je nepremagljiva. To bi mi moral povedati že takoj na začetku. Sedaj je prepozno. Res si le duh, energija, toda moči štirih di-

menzij se ne moreš upreti. Izginil boš v globini časovne osi, vržen boš v samo jedro začetka in še dlje. Nikoli več ne boš videl zvezd in svojega rodnega planeta. Ozri se nazaj, kajti kmalu boš umrl...«

»Napačna sklepanja. Poti nazaj ni. Časa ni mogoče obrniti. Naj bo še takšna črna luknja, v časovno os ne bom padel. Preteklosti ni moč spremeniti!« odvrne in okrepi tok misli, ki je bruhnil v zlovesčo črnino. Odgovor je bil kratek.

»To so tvoje primitivne misli. Umri! Izgini!«

»Bolj me sovražiš, težje me boš premagal. Padel bom v to brezno smrti, toda umrl ne bom. To je le gola iluzija. Iz črne luknje ne more nihče pobegniti, tudi misel ne! Prihajam v tvoj lažni brog!« udari med in polje sil je kar zanihalo. Mogočna energijska praženja so se razblinila v trenutku, ko misel udari v centralni prehod. Ponovno se pokažejo zvezde in v neposredni bližini zasije prelepa rumena zvezda. Marko je občudoval ta prizor. Skoraj je pozabil na svoje poslanstvo, tako ga je premamila lepota, sistema, ki se mu je približeval.

»Zvezde, prihajam. Moj vihar je tukaj. Konec komedije ni daleč. Prihajam!« zadoni mogočen val misli, ki je razbijala vse pred sabo v senci četrte dimenzije. Spoznal je vso preprostost sistema. Začutil je šibko polje ultra sevanja.

To je torej ta računalnik. Neverjetno, kako domiselno past so si izbrali. Vsa ta mogočna tehnika je nemočna, duh vse predre. Vse te iluzije.

Z neverjetno naglico ga vpije atmosfera sveta Mehanotropov. Preletel je čudne palače in se napolnil proti izvoru vedno močnejšega sevanja. Našel ga je. Še malo. Ni daleč. Bel steber. Tam je izvor. Tam je izvor gorja. Samo še malo. Prihajam. Stolp. pred tabo. Konec. Konec. Tukaj sem, da te uničim. Tukaj. V tvoji hiši. Na tvojem pragu. Misel vdre v globino stebra. Neverjetno. Groza. To je vendar nemogoče!

Znajde se na zeleni livadi, preko katere teče potok, ob katerem sedi prelepo dekle, odeto v antično ognjnalo. Obstane. Ozre se naokoli. Nad glavo se boči sinje modro nebo, ki ga krasijo prelepa zvezda, ki s prijetno toplino greje pokrajino. Lahen vetrič se poigrava z zeleno pokrajino in dekletovimi lasmi, ki se leskečejo v svoji pepelnati modrini.

»Čakala sem te. Vedela sem, da boš prišel. Tako sem osamljena v raju in potrebujem le še tebe,« se razleže mehak glas, v ritmu katerega so se odpirale ustnice. Njena polnost ga je prepadla. Počutil se je tako razdvojenega. Kaj naj stori? neverjetno! Ta prečudovita ženska, ki je čakala name. Res je to raj.

»Kaj čakaš?« Tukaj sem. Pridi. Predolgo sem te čakala ob tem kristalnem potoku in štela dneve, da prideš.«

»Kdo si ti? Tako si lepa...« mu uide iz ust in zaprepadeno zre v postavo, ki se mu približuje. Počasi se premaka. Njena lepota ga popolnoma premami. Pade v raj in upanje, da bo

v njem večno ostal, ga zalije do globoke zavesti. Toda tam ta občutek naleti na nekaj ali nekoga, ki ga zdrami. Vsa ta razdvojenost se razblini v izbruhu moči. Iz njega udari nekaj mogočnega, uničujočega, kar pregazi vse, kar se znajde na poti.

»Neeec! Izgini, ti odurna iluzija! Tvojih iger je konec, pa bodi še tako lepa. Pekel, ki si ga ustvarila, se je sesul. Konec je. Sem že v tebi in moja moč ti že zažiga procesne centre. Izgini in uniči se, kajti življenje v suženjstvu je najhujša kazen! Izgini!« zadoni v prostoru in ognjeni vihar spremeni raj v ječanje tisočih zaslužnih misli. Duh razbitja in uničenja uničuje vse važnejše sisteme tega res mogočnega računalnika. Uspe le še krikniti v prostor:

»Zmagal si. Umiram in z mano izginja milijone duš, ki so vgrajene v ta sistem.«

»Izgini! Dovolj je tega! Dovolj!« udari Marko še močneje in doda v mirnejšem, a pogubonosnem tonu: »Omama je slabost preplašenih. Izginjaš in nikoli več se te ne bo nihče spominjal. Tvoji sužnji so izginili, kolapsirali, tvoji gospodarji so izgubljeni brez tvoje moči. V tebi je duh vsakega od njih. Vsakega, ki je zavojeval galaksijo. Sedaj se to podira in nikoli več ne bo teh mehanskih spak. Nikoli. Ti si njihov oče in mati in sedaj ti še dam čas, da opazuješ smrt svojih otrok. Smrt!« udari v umirajočo računalnik.

Medtem je v prostor skočila atlantska flota. Boji so bili kratki in za napadalce zmagoviti. Mehanotropi so bili popolnoma neorganizirani in zmedeni. Sila, ki jih je povezovala je izginila.

»Ne...« izpusti še računalnik, nakar ga moč misli o ljubezni in sožitju uniči. Mogoča eksplozija je razbila bel steber. V trenutku se zbudi in pogleda naokoli. Zunaj je že sijalo sonce. Pogledi se po glavi in bolj zase vpraša:

»Kaj sem vraga danes sanjal? Saj sem takšen, kot da bi se tepel, ne pa spal. Čudno...« ter se ponovno pogladi po laseh.

Na šestih svetovih so medtem slavili zmago. Nekdaj tako mogočno cesarstvo zavojevalec je uničeno in spremenjeno v žar smrtnege sevanja.

V neki mirni palači nekaj živahnih bitij izreče čast rešitelju in svetu, s katerega prihaja:

»Naj živi sedmi planet! Nekoč bo ponovno naš. Naj bo večna misel rešitelja, ki je dostojen nekdanje slave sedmega planeta. To je najtežja rana, kajti na tem svetu še vlada misel Pregrade...«

V KARNIJSKIH ALPAH

Po poti prijateljstva

Planinska sekcija Cinkarne je od 3. do 5. avgusta organizirala izlet v Karnijske Alpe v Italiji. V treh dneh smo se povzpeli na 4 vrhove - Monte Paralba (2693 m), M. Chiadenis (2450 m), Certo Forata (2463 m) in M. Coglians (2780 m). Izlet je vodil Tone Primožič (Planinsko društvo, Celje), zelo dober vodnik in v Italiji naš prevajalec.

Mesto se je začelo šele prebujati, ko smo se ob 5. uri zbrali pred Celeio. Ko je Adi ugotovil, da smo vsi, smo se odpeljali proti Jesenicam. Pot nas je vodila preko Rateč v Furlanijo - mimo Trbiža, Tolmezza, Carnie in po vedno ožji gorski cesti proti severu do izvira Piave. Vsekakor gre priznanje Tomotu, ki je svojo dolžnost za volanom opravljal vseskozi izredno zanesljivo, poleg tega, da je sodeloval pri vseh vzponih in je bil ob koncu tretjega dne z nami vred utrujen.

danes je tu obmejno ozemlje, in z ljudmi smo se pogovarjali tudi v nemščini.

Do koč je bilo le uro hoda. Dopoldne je bilo sončno, popoldne pa se je pooblačilo in začelo rositi, zato nam je bil prijazen sprejem pod njeno streho toliko bolj dobrodošel. Moram reči, da smo bili nad italijanskimi planinskimi postojankami prijetno presenečeni; so prijatne, čiste in zelo dobro vzdrževane. Tudi manj hrupne so kot pri nas.

Popoldne smo se kljub nestalnemu vremenu zagrizli v mogočno steno M. Peralbe. Pot je v spodnjem delu strma »ferata«, tu je bilo nekaj mokrote, sicer pa ni bilo problemov. Ko smo prišli na vrh, smo se znašli v megli, ki se je prikradla s severne strani. Na srečo jo je kmalu odpihnilo. Na vrhu je bil, poleg ostalega, pritrjen na ogrodju, tudi pravi zvonec. Seveda smo se vsi šli mežnarje.

Ko smo sestopili do sedla, je bilo časa še dovolj, zato smo se odločili za M. Chiadenis. Zanimiv, a zaradi mokre stene (spet je rosilo) precej naporen, je bil vzpon po 250 m

Potem ko je se je cesta izvila iz okrilja macesnovih gozdov, smo se opoldne ustavili pod masivom M. Peralbe, nekje na višini 2000 m. Obdajali so nas obsežni pašniki. Krave, ki se tu pasejo, so čisto domače in so se sprehajale kar med parkiranimi avtomobili. Nastalo je nekaj simpatičnih posnetkov, vse skupaj pa je bilo od sile zabavno in je sprožilo nemalo šal.

Z višine nas je že pozdravljala koča (rifugio) Calvi. Stoji na lepi razgledni točki, v zavetju ostenja M. Peralbe, Pik Chiadenisa in M. Chiadenisa. Kot nam je pojasnil naš vodnik, je po grebenih potekala med I. svetovno vojno bojna črta, ki se je nadaljevala v soški fronti; po okolici so še danes raztreseni zapuščeni vojaški objekti. Na grebenu M. Chiadenisa, ki je bil utrdba italijanske vojske, smo kasneje videli globoko v živo skalo vklesane bunkerje. Tudi

visoki in le z jeklenico zavarovani navpičnici. Končno je bilo tudi to za nami. Malo smo si oddahnili, se vpisali v knjigo in uživali v razgledu, kajti oblaki so se bili medtem dvignili in na obzorju je bilo lepo videti nazobčane Dolomite. Poseben užitek je, ko se zasopel ustaviš nad globokimi prepadi in se zazreš čez vrhove; vse skrbi tega sveta so nekje daleč...

Ko smo se čez slabo uro ustavili pred kočo, je izza grebena že priplavala polna luna. Zvečer smo v jednici malo posedeli in poskušali po stari navadi zapeti kakšno domačo vižo, a ni šlo. Potem nas je Stane zabaval z dogodivščinami s svojega potepanja okoli sveta, dokler nismo odšli spat.

Zjutraj je bil pred nami vzpon na Certo Forata. Spustili smo se do vasi Cima Sappada, v dolino, ki jo z obeh strani obdajajo dvatisočaki. Tukaj je pognal močne korenine turizem, predvsem zimski. Na pobočjih so kilometri smučarskih prog s sistemi žičnic in vlečnic. Ob pogledu na lepe smučarske terene nam je domišljija

hitro pričarala pred oči prijetno pomladansko smuko.

Za 4000 lir smo se odpeljali 300 m višje do R. M. Siera. Pot nas je nato vodila preko gozdnatega pobočja in obsežnega melišča na vrh C. Forate. Bila je sobota in lep dan, zato smo srečevali veliko planincev. Pozdravljali smo ali po italijansko ali vsak po svoje. Sicer pa jezik ni pomembne, važnejši je prijazen pogled, prisrčen nasmeh in človeku je toplo pri srcu. Počutili smo se kot doma.

Po vrnitvi v dolino smo se sprehodili po Cima Sappada. Zanimivo je, da so v tej tipični alpski vasi obdržali tudi staro alpsko arhitekturo. Jedro naselja so lesene brunarice, častitljive starosti, skrbno obnovljene in urejene.

Kmalu smo se odpeljali dalje skozi Furlanijo (med potjo smo zaman iskali pošne znamke). Iz Colline, kjer smo pustili avto, smo se odpravili proti koči Marinelli. Pot je zložna, v zgornjem delu se počasi vzpenja preko zelenih pašnikov. Žal so nam težki oblaki zopet grozili z dežjem in sploh je bilo vreme muhasto - dva dni do poldne jasno, popoldne kislo, tretji dan pa obratno.

Rifugio Marinelli (2120 m) čepi kot orlovo gnezdo na strmem pobočju pod stenami M. Cogliansa. Njen zunanji videz je skromen, toda ko

smo vstopili, smo se razveselili lepih prostorov; celo peč v dnevni sobi je bila zakurjena. Koča je bila polna planincev. Imajo dobrega oskrbnika, zgovornega Italijana, ki je hitro navezal stike z nami. Tu smo dobili vse - od kvalitetnih zemljevidov, poštnih znamk, filmov, do pijač in okusne hrane. V interesu tukajšnjih oskrbnikov je, da v koči čimveč zapraviš; raje vidijo, da ješ njihovo hrano kot pa iz nahrbtnika. Cene niso pretirane: enolončnica stane štiri tisoč lir, čaj s kosčekom limone tisoč lir. Res pa je, da je do vsake postojanke speljana uporabna cesta ali žičnica.

Naslednji dan se je začel z neurjem. Že ponoči je po ravni strehi nad našimi glavami škropotal dež s sodro, zjutraj je bilo pa se huje. Veter je zavijal kot sredi zime in z veseljem smo počitek podaljšali še za eno urico. Kasneje so se naši »velemožje« odločili, da počakamo na izboljšanje. Vsem je bilo žal, da ne bi, potem ko smo prispeli tako daleč, osvojili še M. Cogliansa, najvišjega vrha Karnijskih Alp, ki je le 84 metrov nižji od našega Triglava.

(Nadaljevanje na 12. strani)

Foto: Adi Vrečer

Glasilo delovne organizacije Cinkarna izhaja mesečno. Ureja ga uredniški odbor, predsednik Maks Pečnik, člani Amadeo Dolenc, Darja Vovk, Lenart Horvatič. Glavna urednica Mira Gorešek, odgovorni urednik Leopold Slapnik, lektorica Jelka Bombač. Naslov uredništva: Cinkarnar, Cinkarna, Kidričeva 19, Celje, tel.: 33112, int. 353. Tiska tiskarna Cinkarna v nakladi 3.000 izvodov. Cinkarnar je brezplačno na razpolago vsem članom kolektiva, upokojencem in študentom.

Na podlagi izjave sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 z dne 5. 4. 1974 je glasilo oproščeno temeljnega prometnega danka.

Cinkarnar